

קובץ לימוד בקשר עם כ"ף מרחשוון

יום הולדת הרבי הרש"ב נ"ע

חלק ממאמר 'החלצו' תרנ"ט עם רקע למאמר ויומן
מחלוקת הקונטרס ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, מאמרים
ד"ה 'ויהיו חיי שרה' ושיחות בענין אהבת ישראל

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

פתח דבר

ע"פ הוראת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א בקשר עם יום הבהיר כ' מרחשון ללמוד מתורתו של בעל יום ההולדת "ובפרט במאמריו של "ויהיו חיי שרה" כו" (ש"פ וירא תשמ"ח - סה"ש ע' 77) וכן (ספר השיחות תשמ"ט ח"א ע' 56) "כדאי ונכון שבין הענינים שלומדים מתורתו של בעל יום ההולדת ילמדו גם קונטרס החלצו" הננו מוצאים לאור:

(חלק) מקונטרס החלצו תרנ"ט (יחד עם רקע למאמר ויומן מחלוקת הקונטרס ע"י כ"ק אד"ש) וכן את המאמר ד"ה החלצו מש"פ מטו"מ תשמ"ז שמבוסס על המאמר הנ"ל.

ובהקשר לכך חלק משיחת ש"פ מטו"מ תנש"א המבאר את ענין אהבת ישראל בדורנו זה.

ובנוסף מאמר ד"ה ויהיו חיי שרה פר"ת, וכן את המאמר ד"ה ויהיו חיי שרה תש"ל המבוסס על המאמר הנ"ל שיצא לאור בקונטרס כ' חשון תשנ"ב – "ויהיה בשלושים שנה" תשנ"ב – תשפ"ב.

ויהי רצון שפעולה זו תורז את התגלותו המליאה של כ"ק אד"ש מה"מ ונכריז לפניו מתוך שמחה:

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

התאחדות החסידים

לקבלת פני משיח צדקנו

כ' מרחשון תשפ"ב

שנת השמיטה - שבת להוי'

ויהי בשלושים שנה תשנ"ב-תשפ"ב

הרקע למאמר

חסידים, הדרוש הזה נאמר שלשה פעמים, בשלשה תקופות שונות, אשר הוד כ"ק אבותינו רבותינו הק' צוקללה"ה נבג"מ זי"ע הוכיחו צאן מרעיתם, ועדת קדשם, עדת החסידים.

התקופה הראשונה בימי רבינו הגדול, במסעו לשקאלו (בשנת תקמא-תקמד בערך) בעת הבירור על דבר מנהגי החסידים בתפלה והתלהבות...

התקופה השני', בימי הוד כ"ק רבינו אאזמו"ר הרה"ק הרב צמח צדק צוקללה"ה נבג"מ זי"ע (במסעו לוילנא מינסק בשנת תרג"ו על דבר ענין כללי, להתאחד עם גדולי המתנגדים ז"ל) ואמר דרוש זה לפשט עקמומית לב עדת החסידים באחד המקומות אשר הפרידו בין הדבקים, כלומר בעלי השכלה ובעלי עבודה, ויוכיחם כי לא טוב דרכם בהפרדה זה מזה...

ופעם השלישית (תרנ"ט) שנאמר דרוש זה להוכיח את עדת החסידים יחיו, כאמור שם מפורש שמריבו הדעות ואהבת עצמו מתבטל העיקר.

ומאז עד עתה עברו יותר על עשרים שנה, נתבונן נא, אנא הלכנו, ואנא ירדנו ח"ו, והבע"כ שבעדת החסידים יחיו, כאלו פרקו עדים, שנחלו מאבותם ואבות אבותם, ומי האשם.

אשמים אנחנו כולנו יחדיו על העדר שימת לב לעורר לב אחינו התמימי דעים יחיו להתעורר ולבנות ההרוס ר"ל ע"י לימוד ופועל, וכת' [ירמי' נא, ה] כי לא אלמן ישראל ויהודא מאלוקיו וגו' וישנם ת"ל הדורשים את ה' ותורתו, ורק פזורים ונטושים הם, וכאשר יתעוררו ויעירו הנה אור זכות אבות יאהיל עליהם לחזק מוסדי הלימוד והעבודה.

המאמר מיוסד על מאמרו של אדמו"ר הזקן (שאמרו עוד בחיי המגיד) בלקוטי תורה דיבור המתחיל "ראשונים שנתגלה עוונם" ונאמר כאשר בשנת תקכ"ח אדמו"ר הזקן חזר מביקורו במעזריטש דרך סמארגאן שהיתה בתקופה זו במחלוקת סביב בחירת רב חדש למקום. תושבי העיר היו בוגרי ישיבה שבעיר, והיו למדנים גדולים הם היו מקפחים את הרב בשאלות, כך שאף רב לא יכל להחזיק מעמד אצלם, ושם אמר את המאמר שהיה בסיס למאמר החלצו.

הרבי הקודם מספר (ספר השיחות תרצ"ו, עמ' 234) אשר הפעם הראשונה בה נאמר המאמר, הייתה בעקבות מקרה שראה אדמו"ר הרש"ב בעת התוועדות חסידית, כאשר חסיד מזג לחברו 'משקה' בכוס שקודם לכן שתה ממנה אחר, נטל הלה את הכוס ורק לאחר שטיפה שתה ממנה. אדמו"ר הרש"ב הקפיד על כך, ובעקבות זאת אמר את המאמר.

מספר שבועות אחר-כך, בשבת פרשת נח תרנ"ט, נכנס הרבי הרש"ב לביתו של הרבי הרי"צ בעת סעודת השבת, ואמר את המאמר בפעם השנייה. בסעודה נכח באותה עת רבי לייב מוועליז שהיה ירא שמים גדול, נטול פניות אישיות, אבל אדם קשה, בלי רחמנות, ובייחוד התייחס בביטול רב לאנשים פשוטים. בוועליז הייתה אז מחלוקת גדולה, ורבי לייב התנהג באותה מחלוקת בנוקשות רבה (ספר השיחות תש"ה, עמ' 18-19)

מהטעמים לאמירת המאמר במשך הדורות כותב כ"ק אדמו"ר מהור"צ (אגרות-קודש ח"א ע' שמה ואילך): והנה הדרוש הזה החלצו, מראה לנו, על החילוף והתמורה ר"ל הבאה באהלינו, אהלי

וכיוון שהזמן קצר - מה עשיתי? לקחתי את הבחור (אז) התמים ר' צבי גאנזבורג שי' ובליל הושענה-רבה במקום אמירת תיקון להושענה רבה - עבדנו שנינו כל הלילה במסדרה.
מכל הקונטרס עשינו 30 טפסים עם הידוק מהדקים.

ולמחרת ביום הושענה רבה מסרתי לרבי שליט"א את הקונטרסים (קונטרס אחד השארתי אצלי ונמצא ביד).

לאחר חג הסוכות נתן לי כ"ק אד"ש את הקיצורים לקונטרס (שינו את מספרי האותיות) ותיקנו את התיקונים ועשו עמודים רגילים והדפיסו בקונטרס נורמלי (פרט שהוציאו את הקטע האחרון שלא ניתן - אז - להדפיס).

ובהקדמה לקונטרס התפלה כתב אדמו"ר מהור"י צ: "המאמר החלצו שנאמר בשמחת תורה, תרנ"ט, תוכנו העבודה בהרחקת מדות רעות, ונטיעת מדות טובות, ע"י עבודה מסודרה, ניט קיין גינארטע, בלימוד דא"ח בכלל, וההתעסקות בתפילה בפרט".

מספר הרב מרדכי שוסטרמן שבשלהי קיץ תש"ח, נתן לי כ"ק אד"ש לסדר את ה'החלצו רנ"ט', וסידרתי. אבל הקיצורים לא נתנו לי עוד.

בחול המועד סוכות (תש"ט) קרוב להושענה רבה, אמר לי כ"ק אד"ש, היות שבשמחת תורה זה נמלאים יובל (חמשים) שנה לקונטרס 'החלצו רנ"ט', (רנ"ט - תש"ט), ובכן ברצון כ"ק אדמו"ר הרי"צ שידיפסו מספר קונטרסים למועד היובל.

חלוקת הקונטרס ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א

אילולי כמות הקונטרסים היתה נגמרת... (חולק לערך 900 קונטרסים)

מן המזכירות נמסר כי החלוקה תמשיך גם מחר. בדפוס של "וועד להפצת שיחות" שמעל ל-770 [שם כבר רגילים לכל מיני עבודות פתע...] עמלו קשות במשך כל הלילה על הדפסתם של עוד כחמש אלף קונטרסים'.

בינתיים התרכז קהל רב בבית המדרש הגדול ב-770 ללימוד הקונטרס במשותף.

למחרת ביום שישי, כ"א חשוון בבוקר עוד בטרם הגיע כ"ק אדמו"ר שליט"א ל-770 כבר צבאו על פתחי הבנין המונים רבים שהמתינו לחלוקה.

מיד לאחר שהגיע כ"ק אדמו"ר שליט"א החל שוב לחלק לכל האלפים הרבים את ה'קונטרס' בתוספת

בכ' מר-חשוון תשמ"ח כשחזר כ"ק אדמו"ר שליט"א מה'אוהל' לאחר ששהה בו מהצהריים. תפילת ערבית הסתיימה והרבי שליט"א חזר לחדרו. והנה נמסרה ההודעה: הרבי שליט"א עומד לחלק עתה את 'קונטרס' 'החלצו' (רנ"ט) של בעל יום ההולדת... (שדובר עליו בהתוועדות בשבת שלפני) לגברים מגיל 12 ולנשים מגיל 11. דל העט מכדי לתאר את ההרגשה המיוחדת שאפפה את שכונת 'קראון הייטס' כאן ציווה ה' את הברכה", באותה שעה של חלוקה. כל תושבי השכונה נהרו לעבר 770. ועמדו בתורות "אין סופיים" לאורכם של רחוב 'איסטון פארקווי' והסמוכים אליו...

החלוקה החלה בגברים נמשכה כשעה כשלכל אחד מאחל הרבי שליט"א "א הצלחה"דיקער לערנען"... והיתה נמשכת, כנראה, עוד זמן רב

החלוקה הביאה עמה גל חדש של התעוררות בלימוד החסידות בכלל ובאהבת ישראל - תוכן ה'קונטרס' - במיוחד. ומיני אותה חלוקה החלו להקבע ב-770 ובכלל, שיעורים רבים, במשך ימות השבוע, של לימוד ה'קונטרס' בקבוצות.

מעניין לציין, שזו הפעם הראשונה שכ"ק אד"ש חילק קונטרס שלא בזמן התוועדות.

הברכה הנ"ל. מכל 'ניו יורק' ומחוצה לה הגיעו המוני חסידים והחלוקה המאוד חריגה ומיוחדת נמשכה עד הצהריים של ערב שבת.

במהלך החלוקה, שאל כ"ק אד"ש כמה פעמים על כל מיני ילדים האם הגיעו כבר לגיל 'בר מצוה'.

מה נעים ומה נחמד היה לראות בכל מקום ופינה אנשים נושאים עמם את ה'קונטרס' שזה עתה קיבלו, מעלעלים בו או יושבים בפנים בית המדרש ולומדים בו.

בס"ד, שמחת תורה ופ' נח רנ"ט

וידבר* ה' אל משה לאמר נקום בני ישראל מאת המדינים אחר תאסף אל עמך, וידבר משה כו' החלצו מאתכם כו' ויהיו על מדין לתת נקמת הוי' במדין אלף למטה כו' לכל מטות ישראל כו'. וצריך להבין מה שייכת מלחמת מדין להסתלקות משה, מה שתלה אותם* זב"ז, שאחר שינקום מהמדינים, אז יאסף אל עמו כו'. ומשמע מזה ב' דברים. הא', דמלחמת מדין ה' צ"ל על ידי משה דוקא. ולכן גם שנקנסה עליו מיתה, וכמ"ש קודם לזה בפ' פנחס עלה אל הר העברים כו' ונאספת כו' באשר נאסף אהרן אחיך, ומכל מקום המתין לו עד שילחום תחלה במדין, ולא הניחו מלחמה זו להיות אחר פטירתו כשאר המלחמות שהיו עתידים להיות על ידי יהושע, כי ה' צריך להיות המלחמה במדין על ידי משה דוקא, שהוא יפקוד אנשים לצבא כו' (וע"פ פשוט י"ל* דעד הכניסה לארץ נעשה הכל על ידי משה, וכמו מלחמת סיחון ועוג וחלוקת ארצם לראובן וגד כו'. ולכן גם המלחמה במדין ה' על ידי משה כו'. אמנם ממ"ש נקום כו' אחר תאסף, משמע שיש קפידא בזה שתהי' המלחמה בחייו דוקא כו'). ועוד משמע שע"י מלחמה זו נשלם שלימות שרש נשמתו, וז"ש שאחר שינקום ממדין יאסף אל עמו, וידוע דהסתלקות* הוא תכלית העלי', ובא דוקא בשלימות עבודתו בעולם, לאחר שגמר עבודתו כפי שנקצב לו עפ"י הדיעה העליונה, אז הוא עולה בתכלית העלי' בעת הסתלקותו כו'. ועז"א נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים ואחר תאסף כו', שבזה נשלם שלימות שרש נשמתו בעבודתו בחייו שיעלה בעילוי אחר עילוי כו'. וכ"ז צריך להבין, למה ה' צריכה להיות המלחמה על ידי משה דוקא, ומהו שנשלם נשמתו על ידי זה כו'.

קיצור. מלחמת מדין שייכת למשה והסתלקותו.

ב) וגם צריך להבין בעצם ענין המלחמה במדין, דעיקר הכוונה* בזה היה לנקום נקמת בני ישראל מהמדינים, לא בכדי לרשת את ארצם, כי לפי הנראה מהכתובים, לא ירשו את ארץ מדין. דמה שירשו בני גד וראובן וחצי שבט מנשה ה' מארץ סיחון ועוג, וכמו שפרש"י ע"פ עטרות ודיבון (ולדברי הרמב"ן בפ' בלק ע"פ זקני מדין, ה' מדין בכלל ארץ סיחון, ונמצא בכלל ירושת ארץ סיחון נכלל גם ארץ מדין. ולפ"ז צ"ל שלא נשלמה שלימות מלחמת סיחון עד שנלחמו במלכי מדין. ולא משמע כן מהפסוקים), כ"א עיקר הכוונה ה' לנקום כו'. וצ"ל בזה*, דבמאמר ה' למשה כתיב נקום נקמת בני ישראל כו', ומשה אמר לישראל לתת את נקמת הוי' במדין. וצ"ל מהו ענין נקמת הוי', הלא לא עשו מדין רעה רק לישראל, וכמ"ש כי צוררים הם לכם כו', ועל זה אמר נקום נקמת בני ישראל כו', אבל מה שייך זה לשם הוי'? ואם

וידבר וגו' החלצו: לכללות מאמר זה ראה לקו"ת פ' מטות ד"ה החלצו פ"א [פה, ד ואילך].

שתלה אותם: מדרש רבה ריש פ' מטות.

וע"פ פשוט י"ל: ראה רמב"ן עה"ת מטות ל"א ב.

וידוע דהסתלקות: ראה בסידור שער הל"ג בעומר [דש, ב ואילך].

דעיקר הכוונה: ראה רמב"ן מטות ל"א, כ"ג. בחיי. ועוד. - ועפ"ז דמלחמת מדין לא הייתה בכדי לרשת את ארצם, סרה ג"כ השגת

הראב"ד על הרמב"ם סוף הלכות שמיטה ויובל ודלא כהכס"מ, ואכ"מ.

וצ"ל בזה ... נקמת בני... הוי': מדרש רבה ר"פ מטות.

מפני שחלק הוי' עמו, וכתוב יצרנהן כאישון עינו, כל הנוגע בהם* כאלו נוגע בבבת עינו כו', וממילא נקמת ישראל הוא נקמת הוי' כו', הנה באמת כן הוא*, אמנם ממה שפרט כאן לתת נקמת הוי' במדין, משמע שיש לזה שייכות בפרט לשם הוי', דהיינו דקליפת מדין הוא היפך ומנגד לגמרי לשם הוי'. ובמה שפעלו מדין והחטיאו את ישראל, שזהו פעולת והתפשטות קליפתם כו', פגמו בזה בשם הוי'. ועל זה אמר לתת נקמת הוי' במדין, לנקום מהם ולאבדם, שעי"ז יתוקן הפגם כו'. ולכאורה אין זה מובן, מהו"ע המנגד דמדין לשם הוי', עד שאומר ע"ז לתת נקמת הוי' כו', דלכאורה, מה שיכול להיות פגם בשם הוי' הוא יותר מהז' אומות, שהן הז' מדות רעות, שהן לעומת זה דקדושה, כידוע, אבל מדין אינו בכלל הז' אומות כלל כו'. ועוד צ"ל מ"ש החלצו מאתכם, הי' צ"ל יחלצו, דהחלצו משמע כולכם, ולפי מ"ש מאתכם, שלא הלכו כולם למלחמה, רק אלף למטה, כמ"ש אח"כ, וז"ש מאתכם ולא כולכם, א"כ הול"ל יחלצו ולא החלצו, דמשמע שקאי על כללות ישראל, שיחלצו ויזדרזו למלחמה זו כו'. וגם מ"ש אח"כ אלף למטה כו' לכל מטות ישראל, הול"ל מכל מטות כו'.

קיצור, ענין מלחמת מדין. מנגד לשם הוי'. קושיות בלשון הכתוב.

ג) אמנם כללות הענין הוא, דהנה, מדין הוא לשון מדון* ומריבה, דזהו כל ענין קליפת מדין, שהוא הפירוד וההתחלקות, והו"ע שנאת חנם ופירוד הלבבות, שהוא ההיפך לגמרי מסטרא דקדושה, שהוא בחי' האחדות דוקא. וכידוע שזהו עיקר ההפרש בין הקדושה לסט"א:

דבקדושה הוא בחי' האחדות, וזהו כל עיקר היחוד דשם הוי', שהוא בחי' היחוד וההתכללות בחכמה ומדות דקדושה כו', דהגם שהם בחי' עשר ספירות, מוחין ומדות כו', מ"מ, הם בבחי' יחוד והתכללות לגמרי, שזהו ענין השם הוי' שכולל ומייחדם להיות בבחי' יחוד גמור כו'. ושרש ענין הקליפה הוא להיפך זה, בבחי' הפירוד וההתחלקות דוקא. וזהו מה שאמר יעקב יש לי כל, לשון התכללות, ועשו אמר יש לי רב, לשון ריבוי ופירוד כו'. וביעקב, הגם* שהיו ע' נפש, כתיב נפש לשון יחיד. והיינו כנ"ל דבסט' דקדושה, הגם שיש ע"ס ג' שכליים וז' מדות (וזהו מספר ע' נפש יצאי ירך יעקב, שהן ז' מדות כ"א כלול מיו"ד כו', כידוע), ומכל מקום הם בבחי' יחוד בתכלית כו', וכמשי"ת. ובעשו הי' רק ששה נפשות, וכתוב נפשות לשון רבים, שהוא בבחי' הפירוד וההתחלקות כו'. וכן הוא בשרשן בבחי' ספירות דתהו, שהיו בבחי' ענפין מתפרדין כו', שהמדות דתהו לא היו יכולים לסבול זה את זה, דחסד לא היתה יכולה לסבול מדת הגבורה, וכן גבורה את מדת החסד, ולכן כתיב בהם וימלוך וימת כו', כידוע שזהו ענין שבה"כ, שמזה נעשה ענין הפירוד בקלי' וסט"א. וזהו ענין קליפת מדין, שהוא המדון וריב בבחי' הפירוד כו', שזהו מה שנפל בשבירה מכללות ענין התהו שהיו המדות בבחי' פירוד כו'. ולכן אין מדין בכלל הז' אומות, דז' אומות הכנעני והחתי כו' הם בהז"מ פרטיות, כל אחד במדה פרטית דתהו, כנעני חסד, חתי גבורה כו', כמ"ש בספר קה"י, וכל אחד הוא קליפה פרטי' ממדה פרטי' דתהו, ומנגדת למדה פרטית דקדושה כו'. אמנם קליפת מדין אינה ממדה פרטית, כ"א מכללות ענין התהו, שהו"ע הפירוד, שזהו הכלל שהי' בכללות התהו שהיו בבחי' ענפין מתפרדין כו'. וזאת

הנוגע בהם: ע"פ זכרי' ב', י"ב.

באמת כן הוא אמנם: ראה שמו"א ב' י' במפרשים. ובלקו"ת פ' נשא ד"ה הוי' יחתו פ"א [כה, ג].

מדין הוא לשון מדון כו': ראה זח"ב ס"ח, א'. ובל"ת ובס' הלקוטים ר"פ יתרו (הובא במק"מ שם): מדין . . בקדושה הוא אהבה ובקליפה איבה ומריבה.

וביעקב הגם כו': ראה ויק"ר פ"ד, ו' הובא בפירש"י ועש מ"ו, כ"ז.

היתה סבת השבירה דתהו מה שנשתלשלו הז"מ רעות הוא מצד הפירוד שהי' בתהו, שזהו הסיבה כללית להשכירה דכלים דתהו כו'. וזהו"ע קליפת מדין למטה, שאינה בכלל הז' עממין, לפי שאינה במדה פרטית, כ"א בכללות התהו שהוא הפירוד, שזהו שרש ומקור סיבת השבירה כו'.

קיצור. קליפת מדין ענינה מדון ושנאת חנם. ז' אומות - ז' מדות פרטיות.

(ד) וזהו מה שקליפת מדין הוא שנאת חנם דוקא: שהשנאה אינה מצד איזה פרט, שגרם לו איזה רעה, או שהוא מנגד לו באיזה פרט, שאז היתה השנאה תלו' באיזה מדה פרטית, ואין זה מקליפת מדין בפרט, כ"א מה שנפל בשבה"כ ממדת הגבו' דתהו, שהוא הכעס והשנאה על מנגדו כו', ומפני שהוא מנגדו לכן מתקוטט ומריב עמו כו'. אבל ענין המדון והריב והשנאה דקליפת מדין אינו מצד איזה פרט, כ"א מפני שאינו יכול לסבול את זולתו, גם שלא ידעו כלל, ולא הי' לו שום מו"מ עמו כו', וא"א לו להתאחד עמו כו' וזהו הנק' שנאת חנם, שהוא שונא אותו חנם על לא דבר כו'. ולפעמים יש בזה ג"כ איזה פרטים, דהיינו שיש לו איזה טענה למה הוא שונא אותו כו', אבל זהו שבא אח"כ, והיינו שלא שהטעמים הפרטים הם סבת השנאה, רק שמצא לו תואנה ועלילה להצדיק את עצמו לפני זולתו לבד, אבל אינה אמיתית, כ"א השנאה הוא מצד שלא יכול לסבול את הזולת. והסיבה היא הישות שלו, שהוא חשוב בעיני עצמו, ובכלל ענין הישות והרגשת עצמו, שמרגיש את עצמו מאוד בכל פרט ופרט שלו כו', ולכן אינו יכול לסבול את הזולת כו', דמפני הישות שלו, אינו נותן מקום לזולתו, דהזולת בהכרח ממעט מציאותו, ולכן אינו יכול לסבול אותו. נמצא דעיקר הסיבה הוא הישות שלו, שע"ז נעשה לו הזולת למנגד, וההתנגדות אינו שמנגד לו באיזה פרט, כ"א במה שהוא נמצא, דבזה שנמצא מציאותו ה"ה ממעט הישות שלו, ובזה הוא מנגד לו ואינו יכול לסובלו כו'. ובסטרא דקדושה דעיקרו הוא ביטול, ה"ה בבחי' יחוד והתכללות, דלהיות שהוא בבחי' ביטול, ה"ה נותן מקום אל הזולת. וענין מה שנותן מקום היינו שהוא מקבל את הזולת ומתאחד עמו כו'. נמצא דבסט"א, מצד הישות, אינו נותן מקום לזולתו, והוא מנגד לו בזה שהוא נמצא, וזהו סבת הפירוד שאינו יכול לסובלו, ובסט' דקדושה, מצד הביטול הוא נותן מקום אל הזולת, שמקבל אותו ומתאחד עמו כו'.

קיצור. שנאת חנם סיבתה הישות. הפרטים והטעמים באים אח"כ.

(ה) ובזה יובן מה דקליפת מדין הוא מנגד לספ' החכ' דאי' במאו"א * מע' מ"ם אות י"ג וז"ל, מדין נק' הקלי' לקביל אבא עכ"ל. וכידוע דחכמה הוא בחי' הביטול, דזהו ענין חכמה, כח מה * , שהוא בחי' הביטול בתכלית באוא"ס כו', והחכמה פועל הביטול גם בהמדות, שזהו ענין בחי' שם מ"ה דתיקון בכלל כו', כמ"ש במקום אחר. ועמ"ש מזה באריכות בתו"ח ד"ה בראשית דרוש הב' ולכן בחינת חכמה הוא בתכלית ההתכללות, וכמ"ש במקום אחר * על מאמר הזהר פ' קדושים ע"פ אתם עדי, בענין התהוות

דאי' במאו"א: עד"ז בלקו"ת מהאריז"ל ר"פ יתרו ובס' הלקוטים שם.
חכמה כח מה: זח"ג ל"ד, א'. הקדמות ת"ז בתחלתה, ת"ז תס"ה. תניא רפ"ג ועוד.
וכמ"ש במ"א: הוספות לבאורי הזהר פ' קדושים [קלט, א ואילך].

האותיות בבחי' התחלקות, שזהו על ידי המדות דוקא, אבל מצד החכמה אין בחי' התחלקות באותיות כו', והיינו לפי שהחכמה היא בחי' מ"ה בתכלית הביטול, הרי הוא בבחי' תכלית האחדות וההתכללות. ואין זה סותר למה שבמקום אחר מבואר דראשית ההתחלקות היא בבחינת המוחין כו', וכמו שכתוב בתו"א סד"ה וקבל היהודים בענין ויחן ישראל כולם כאיש אחד, שזהו דוקא מצד הרצון פשוט שלמעלה מהטעם ודעת, כי במוחין יש התחלקות, שאיך דעותיהן שוות, שכל אחד ואחד מתחלק זה מזה, מצד השגת שכלו ובינתו ודעתו, וגם כל ענין המוחין הוא להגביל כל דבר, שע"ז תופס את הענין שכלי, כי כל תפיסא הוא על ידי שתופס בהו"ק של הדבר, וכמו"כ כל ענין שנתפס בשכל הוא לפי שהשכל מגביל את הענין כו'. וגם כל ענין השכל הוא לחלק ולפרר כל דבר לריבוי פרטים דוקא כו'. א"כ הרי המוחין הם בבחי' התחלקות דוקא כו'. הנה כ"ז עיקרו במוח הבינה, שהוא בחי' השגה והבנה בבחי' תפיסא בשכל ממש, שאז בא הדבר בריבוי התחלקות דוקא כו'. אבל בבחי' החכמה, עם היות שהוא ג"כ מציאות שכל, מ"מ, אינו בבחי' תפיסא והשגה ממש, כ"א בבחי' נקודה כללית עדיין, למעלה מבחי' התחלקות לפרטים כו', כידוע ומבואר במקום אחר*. ועוד זאת, דבחי' התחלקות הזאת דחכמה ושכל, הרי תכליתה היא ההתכללות דוקא. וכידוע שיש* ב' מיני התחלקות: הא', בחי' ההתחלקות שגורם לעשות הפירוד דוקא, וכמו התחלקות הכוחות העצמיים, שהן מחולקים בעצם זמ"ז, עד שאין להם קישור וחיבור והתכללות זה מזה, וכמו כח החסד העצמי וכח הגבורה העצמי הם בבחינת תכלית הפירוד וההתחלקות זה מזה כו', ואם יתגלו הכחות כמו שהן, לא יסבלו זה את זה כלל, כמ"ש במקום אחר. וזהו ענין ספירות דתהו למעלה, שנתגלו הספירות כמו שהן בפשיטותן בבחינת עקודים, ולכן היו בבחי' הפכים ומנגדים זה לזה לגמרי כו', כמ"ש במקום אחר. ואופן הב' הוא ההתחלקות שגורם ההתכללות דוקא. והיינו כשמחלקים ומפרידים דבר א' לריבוי פרטים, כי, שני דברים שהם מחולקים, ההתחלקות בהם היא סיבת הפירוד כנ"ל, אבל דבר א' כשמחלקים אותו לריבוי פרטים, ההתחלקות הזאת היא סיבת האחדות דוקא.

קיצור. מדין מנגד לספירת החכמה דענינה ביטול והתכללות. התחלקות דמוחין עיקרה בבינה וגורמת התכללות. דכחות העצמיים - גורמת פירוד. ודוגמתה בספירות דתהו.

(ו) וביאור הענין הוא: דהנה, בכל דבר יש בו בהעלם דבר והיפוכו, גם הכחות העצמיים, יש בכ"א מהם ההתכללות מהכח ההפכי. והיינו מצד העצמות שלמעלה גם מהכחות עצמיים, דבהעצמות ישנם כולם בבחי' התכללות ממש. וכמו עצם הנפש שלמעלה גם מהכחות עצמיים הכלולים בו, ה"ה נושא בעצמו כל הכחות, ושם הם בבחינת התכללות ממש, שהרי אין שם כחות פרטים כלל, אף לא כמו הכחות העצמיים (שהם בלתי מציאות נכרת, ומכל מקום הם בבחי' כחות כו'), גם זה אינו שייך לומר שם, ומכל מקום בהכרח לומר שהוא נושא כל הכחות, שהרי ממנו נמצאים כל הכחות כו'. וצ"ל שהם שם בבחי' התכללות ממש, שכולם הם דבר אחד ממש (כענין יחיד כו'), בלי שום התחלקות כלל, איזה התחלקות שיהי' כו'. ומשום זה, גם בהכחות כמו שהם בבחי' פרטים, יש בהעלם בכל כח מהכח ההפכי, מצד ההתכללות שלהם שבבחי' העצמות כו'. וכמו שהוא בכחות הנפש, כמו"כ הוא בכל דבר, וכמו מים, יש בו בהעלם גם מיסוד האש, וכן באש יש מיסוד המים, אלא שהוא בהעלם מאד בתכלית ההעלם. וכמו

ומבואר במ"א: ראה ג"כ לקמן פכ"ב ואילך [ע' רמד ואילך].

וכידוע שיש: באריכות ע"ד מ"ש לקמן ראה בתורת חיים ד"ה בראשית (השני) פ"ט ואילך [יב, ד ואילך]. פ' נח ד"ה ויהי כל הארץ פכ"ז ואילך [ע, סע"א ואילך]. שם פ' שמות ד"ה ויאמר גו' מי שם פה [מוד, ג ואילך].

שהוא בגילוי, הרי יסוד המים הוא מים לבד, וא"א להתחבר כלל עם האש, וכן האש א"א להתחבר עם המים, והיינו מפני שהאש שבמים הוא בתכלית ההעלם, שאינו ניכר כלל וכלל גם לעצמו כו', ולכן א"א לו משום זה להתחבר עם האש, להיות בהתגלות הוא מים פשוטים כו'. וכמו"כ הוא ביסוד האש כו'. אמנם, כשמחלקים את המים ומוציאים ממנו את האש שבו בגילוי, וכן בהאש מוציאים בגילוי את המים שבו, שזה ענין מ"ש בס"י¹⁶ הוציא אש ממים ומים מאש, אז יכולים להתחבר ולהתכלל יחד כו', כי האש שבמים עם המים שבאש יכולים להתחבר, ועי"ז מתחברים המים עם האש, כי המים, על ידי שמחלקים אותו לחלקים ומוציאים בו הכח ההפכי, עי"ז נחלש כחו, וכמו"כ האש, על ידי ההפרדה וההתחלקות שמוציאים בו ההפכי, נחלש ג"כ, ואז יכולים להתחבר יחד כו'. ונמצא דההתחלקות הזאת היא דוקא סיבת ההתכללות כו'.

קיצור. בכחות העצמים, באש ומים, ובכל דבר, יש, בהעלם, גם מהיפוכו. על ידי ההתחלקות וגילוי העלם זה, יכולים להתכלל.

(ז) והנה כן הוא בההתחלקות שבחכמה שהוא מה שעושה ההתחלקות בכל דבר מושכל, שבתחלת התגלותו הוא כנקודה כללית בלי שום התחלקות פרטים (וממילא הוא הפכי מענין מושכל אחר, שנראה להיפך מדבר מושכל זה כו') ועי"ז כח החכמה והשכל ה"ה מחלק את הדבר מושכל לריבוי חלקים ופרטים, שבו גם בכמה דברים הפכים ומנגדים, וכמשנת"ל שמצד העצמות יש בכל דבר התכללות היפוכו, וכמו"כ בכל ענין שכלי בהכרח שיהי' בו כמה ענינים שונים והפכים זמ"ז, וכשמחלק את השכל בטוב בהפרטים שבו, בהכרח שיבוא כל ענין שכלי בפרט בכמה תנועות שונות בענינים שונים זמ"ז, אלא שיש טעם ושכל וסברא לכא"א, או שזה הטעם והשכל האחד מחייב הדבר והיפוכו, שאז אינם מנגדים זה לזה, אדרבה, הם מחזקים ומסייעים זה לזה כו'. ועי"ז דוקא נתפס אצלו הענין בטוב מאד (זייער ריין און קלאר), ותופס אותו מכל צד ופנה שבו כו'. וממילא יכול להתחבר ולהתכלל עם דבר מושכל אחר, שאינם הפכים זמ"ז, אדרבה, מסייעים זה לזה כו'. והכח הזה במוחין לחלק כל דבר לריבוי חלקים באופן שיתאחדו ויתחברו יחד כמה הפכים, זהו מצד הביטול שבהם. ועי"ד מארז"ל לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז, דדבר הקשה, מצד העביות והישות שבו, אין בו נטי' לשום צד, אבל דבר הרך, מצד הרכות שבו בעצם, יכול לנטות לכל צד כו'. ובדוגמא כזאת יובן בבחי' המוחין, שמצד הביטול שבהם ה"ה מחלקים כל דבר מושכל וכל גילוי אור לריבוי חלקים ופרטים רבים, שהו"ע הנטי' לכל צד, גם בחילוקים הפכים זמ"ז, ועי"ז מתכללים ומתחברים כל ההפכים להיות אחד כו'. וידוע שזהו אמיתית ההתכללות וההתאחדות, כאשר ריבוי פרטים מתאחדים זה עם זה ומסייעים זה לזה, עד מבלי אשר ימצא ראש וסוף כו', שה"ה מסייעים זה לזה, שזהו מה שמקבלים זמ"ז, שהענין הא' מכריח את השני כו', והוא אמיתית האחדות, שאין כאן הפכים כלל כו'. ולזאת, התאחדות זאת הוא הרבה יותר מהתאחדות הכחות כמו שהן כלולים בהעצם, שההתכללות בהם הוא מפני שאינם ניכרים במציאות, אבל בעצם אין להם שום התאחדות והתחברות זה עם זה, אדרבא, הם הפכים זמ"ז, ואם יתגלו יהיו מנגדים זה לזה כו' כנ"ל. אבל בכאן הם מתאחדים זה עם זה, עד שאין כאן הפכים ומנגדים כלל, אדרבא, הם מחזקים ומסייעים זה לזה. הרי שבכאן הוא האחדות האמיתית כו'. ונמצא דההתחלקות שמצד המוחין הוא דוקא הגורם ההתכללות האמיתית כו'. וכן מה שמצד המוחין מה שאין דיעותיהן שוות, הרי בקדושה הוא שמתאחדין זה עם זה, כמשי"ת. א"כ אדרבה, יש בזה

מ"ש בס"י: כן הוא גם בתו"ח שם ובכ"מ, וצ"ע מקומו. וראה בס"י פ"א: ארבע אש ממים. ובפ"ג מ"ב (דפוס מנטובה): שהאש נושא מים.

יתרון מעלה, מה שריבוי פרטים מתאחדים ונעשים דבר אחד כו'. והו"ע היחוד דשם הוי', שיתאחדו הריבוי פרטים להיות אחד ממש כו', כנ"ל וכמשי"ת.

קיצור. התחלקות דמוחין גורמת התכללות ובאה מצד הביטול. אמיתת ההתכללות כשהפרטים אינם מנגדים ואדרבה מסייעים זה לזה.

(ח) והנה כ"ז הוא בסט' דקדושה, שיש שם בחי' הביטול, והוא סיבת ההתאחדות וההתכללות כו', משא"כ בסט"א שהם בבחי' הפירוד לגמרי, והיינו מצד הישות שבהם כו' (דזהו עיקר ההפרש בשרשו בין ספי' דתהו לספי' דתיקון: דספי' דתהו היו בבחי' אנא אמלוך דוקא, אני ולא אחר כו'. וגם ענין המלוכה הוא בחי' ישות והתפשטות כו' וזהו ג"כ הסיבה מה שהביטול שלהם הי' בבחי' רצוא לבד, ולא בבחי' שוב, כידוע ומבואר במקום אחר, והיינו כידוע¹⁷ שבחי' רצוא אינו ביטול אמיתי, כ"א הרגש עצמו כו', ועיקר הביטול הוא בבחי' השוב דוקא, וזהו לא הי' בספי' דתהו, מצד הישות שבהם. ולכן היו בבחי' ענפין מתפרדין כו'. משא"כ בספי' דתיקון שהן בבחי' הביטול, ולכן עיקרן בבחי' שוב, שזהו ענין ההתיישבות שיש בתיקון, שהוא בחי' השוב להיות מתיישב בכלי דוקא כו', כידוע וכמ"ש במקום אחר, ומשבירת הכלים דתהו נעשה למטה מציאות הסטרא אחרא בבחי' יש ורע גמור כו'). וזהו סיבת הפירוד וההתחלקות כו'. וזהו ענין קליפת מדין, שהוא המדון והריב ושנאת חנם מאיש לרעהו, גם שלא עשה לו שום רעה כלל, ולא נגע בכל אשר לו, לא דבר וחצי דבר כו', וגם הוא אינו חורש רעה עליו כלל, רק שלא יוכל לסובלו, והוא שונא אותו בתכלית, עד שלא יכול לדבר עמו ולא להתערב עמו בשום דבר, אף בדבר שבקדושה, והסיבה לזה הוא רק מצד הישות שלו אינו נותן מקום להזולת, והוא מנגד לו (אף שלא עשה לו שום רעה, ואין בו שום התנגדות פרטי נגדו) רק בזה שהוא נמצא בעולם, שבזה ה"ה ממעט ישותו, ומשום זה אינו יכול לסובלו, ושונא אותו, ומכ"ש שאינו יכול להתחבר עמו כו'. וכמו שנמצא בעוונתנו הרבים בדורות האחרונים בכל מקומות מושבות בנ"י, שיש חילוקי דיעות בכל דבר ובכל ענין מענינים הכללים, ובפרט בדברים שבקדושה (כמו בעניני הרבנים ושוחטים ועניני ביהכנס' וכדומה), שא"א להתאחד, אדרבא, מה שזה אומר, אומר חבירו בהיפך, ומה שזה בונה זה מהרס. והחילוקי דיעות באמת הם פירוד לבבות, דמה שאומר בהיפך מזולתו, אין זה מצד ששכלו מחייב כן, כ"א אומר מה שהוא רוצה, ולא מצד הכרח השכל, ולמה הוא רוצה כך, זהו רק מפני שחבירו רוצה באופן אחר כו'. דהכלל הוא שצריך לרצות ולאמר בהיפך מזולתו, והיינו מצד הפירוד לבבות, שאינם יכולים לסבול זה את זה, ומשום זה הם מנגדים זה לזה כו' (ועי"ז נפסד הענין הכללי הנצרך ומוכרח כו'. ואינם מביטים ע"ז כלל, כי העיקר הוא ישות עצמו כו').

קיצור. הפרש דספי' דתיקון ותהו - ביטול וישות שוב ורצוא. ישות סיבה לפירוד ושנאת חנם.

(ט) והנה זהו ג"כ הסיבה מה שנצמח שנאה בין איש לרעהו בלי שום טעם ודעת, רק שלא יוכל לסבול את רעהו, ומביט עליו רק בעין רעה, עד שנמאס ונבזה בעיניו גם כל הטוב שבו, שמבטל ומבזה את עבודתו של רעהו וקיום התומ"צ שלו כו'. ואע"פ שלא עשה לו שום רעה מעולם, וגם הוא אינו חורש עליו לעשות לו רעה בפועל ממש, רק שלבבו אינו שלם עמו, בלא טעם ודעת כו'. וז"ש אמרו אחיכם שונאים כו', שאחיכם המה שונאים. דאח הוא ל' חיבור, והיינו גם כשאין דבר המפריד ביניהם כלל, ולכן נק' אחים,

---

והיינו כידוע: ראה ד"ה אחרי מות, רמ"ט [סה"מ תרמ"ט ע' רנט ואילך] ד"ה כי כאשר השמים, תרס"ו והמשך תרס"י ע' קצד ואילך

ל' אחות וחיבור, ומכל מקום הם שונאים, בלי שום טעם ודעת, רק מפני שאינו יכול לסובלו כו'. וממילא אינו שמח בשלותו ובטובתו, ולהיפך, ישמח בלבבו ביסוריו ח"ו ר"ל, ועכ"פ לא יצטער ע"ז. אשר באמת צריכים להצטער על יסורי זולתו יותר מיסורי עצמו ר"ל, כי על עצמו יכול למצוא חשבון שמגיע לו היסורים, ח"ו, מפני מעשיו הלא טובים, וכמא' רז"ל אם רואה אדם שיסורים באים עליו יפשפש במעשיו כו', וכשיפשפש באמת ודאי ימצא, או יתלה בעון ביטול תורה כו', וממילא לא יצטער עליהם, אדרבה, יקבלם באהבה, שזה תיקון לנפשו כו'. אבל על זולתו אינו יכול לעשות חשבונות כאלו, כי צריך לחשוב שבודאי הוא טוב בכל פרט, ולא ידון מעצמו על זולתו, כי בודאי הוא יותר טוב ממנו, וצריך לדון את כל אדם לכף זכות כו'. וממילא צריך להצטער מאד על צרת חבריו ויסוריו ר"ל, ויבקש רחמים עליו כו'. (ואם יודע באמת אשר לא טוב הוא, יגלה למוסר אזנו בינו לבין עצמו, ויוכיחו על מעשיו הלא טובים, שע"ז ישוב אל הוי' וירחמנהו, ושב חרון אפו ממנו כו'). אבל כשאינו מצטער, וכל שכן ששמח על זה, הרי זה מצד שנאתו אליו, ששונא אותו חנם על לא דבר כו'.

קיצור. שנאת חנם מביא שאינו משתתף בשמחת חברו ובצער. ליסורי עצמו יכול למצוא טעם, משא"כ לשל חברו, שצריך לדונו לכף זכות.

(י) והנה ביותר ימצא עון שנאת חנם בעוה"ר בעובדי ה' שכאו"א בונה במה לעצמו, הן בעסק התורה ע"פ דעתו ושכלו דוקא, וכמו"כ בעסק העבודה ע"פ חכמתו דוקא, ואינם מתאחדים ומתחברים זה עם זה כלל. אשר באמת יסוד ועיקר גדול בעוסקים בתורה ועבודה, שיתחברו וידברו זה עם זה, הן בעסק התורה, הלא ברזל¹⁸ בברזל יחד ואיש יחד פני רעהו כי לא יכול לומר אשר כפי שכלו הוא האמת, וכששומע דעת חבריו ומפלפלים זה עם זה באמיתות, ה"ה באים לאמיתת הדברים. וכמו"כ בעניני עבודה, שמגלים נגעי לבבם זה לזה ומדברים בזה, שיש בזה כמה פרטי הטוב"א, שיש כמה דברים שאינו מוצאם בעצמו (ער חאפט זיך ניט אליין) מצד אהבת עצמו, דעל כל פשעים תכסה אהבה ומכ"ש על חסרונות במדות וכדומה, האהבה שהאדם אוהב את עצמו בטבעו מכסה ע"ז, וחבירו מעוררו ע"ז. ועוד זאת, כשמגלה נגעי לבבו בדבור, הנה בעת שמדבר בזה, מצטער בנפשו מאד מזה הרבה יותר מכמו שהצטער מקודם, וממילא מתחרט בנפשו על כל הענינים הלא טובים, ועוקר רצונו מהם כו', שע"ז נתתן הרבה כו'. שזהו ענין וידוי דברים, כידוע שהוא תיקון גדול לנפש החוטא, והיינו מפני שכשבא בדבור אז נוגע לו הדבר (עם רירט עם אן) בפנימיות נפשו, שמצטער מאד ומתחרט כו'. ודוגמא לזה הוא מ"ש דאגה בלב איש ישיחנה, וארז"ל ישיחנה לאחרים, ואנו רואין שבעת שמדבר בצער, אז יגדל צערו ביותר מכמו שהי' קודם, אמנם אח"כ נוח לו יותר (עם ווערט עם בעסער). וכמו"כ בעבודה, כשמדבר בעניני נגעי לבבו, בעת מעשה הוא מצטער יותר, ואח"כ נוח לו יותר, מפני שבזה מסיר הרבה מהנגעים והעוונות כו'. עוד זאת, כשמדברים יחד, ממציא כל א' עצות לזה איך לתקן, ועושים הסכם בקבלה על להבא לתקן מעשיהם שיהי' כך וכך כו', וההסכם אשר עושים שנים או רבים, יש לזה חיזוק הרבה יותר מההסכם שעושה בפ"ע כו'. ונמצא שההתחברות בעובדי ה' הוא טוב מאד בכמה פרטים כו'. וכ"ז הוא כשיש בו ביטול, ויכול להתאחד ולהתקרב עם זולתו, אבל כשהוא במציאות יש, ממילא אינו יכול לגלות כלל נגעי לבבו לזולתו כו', או שחושב את זולתו נמוך מאד, וא"כ איך יגלה לפניו את עניניו, ומה יועיל לו, דהיינו איזה תועלת יבוא לו מזולתו. והעיקר הוא, שבעצם אינו יכול להתאחד עם זולתו, הן בעסק התורה, שמעמיד על דעתו, וכפי דעתו ושכלו יחשוב שכן

הלא ברזל: מרמז לדרז"ל בתענית ז', א. הובא לקמן בד"ה איתא בוח"ג פ"י [ע' ערה].

הוא האמת, וסברת זולתו אינו מקבל כלל לשמוע ולדון בזה באמיתית, בלי נטי' צדדית כו'. ואז אדרבה, כשמדבר יחד בענין שכלי, הם מתפרדים יותר, ונעשים מנגדים זה לזה יותר (וזה נעשה אצלו טענה אח"כ שאינו יכול להתערב ולהתאחד אתו, שהרי אמר כך וכך כו').

קיצור. שנאת חנם בעובדי הוי' תועליות דיבוק חברים והדיבור בלימוד ובעניני עבודה. סיבת הפירוד בעסק התורה.

(יא) והנה כמו"כ בעניני עבודה אינם יכולים להתערב ולהתאחד, מפני שאינו מחשב כלל עבודת זולתו, ואינו חושב אותו לעובד, שנותן מגרעת בעבודת חברו, וימאס ויבטל את הטוב שלו. ומה שימצא בו איזה חסרון, אף גם בחיצוניות, שאינו נוגע לגוף ועצם העבודה כלל, יגדיל וירחיב הדבר, וידבר בזה הרבה, ויבזה אותו. ומכ"ש כשנמצא בו איזה מדה לא טובה, אשר אין אדם צדיק כו' יפסיק בשביל זה כל חלק הטוב שלו, שהוא כאין ואפס ממש, ויגדיל את הרע על הטוב ח"ו, עד שהוא אצלו כאילו אינו כו'. ובאמת אינו כן, דהרי מה שעובד את ה' בתפלה ועוסק בתורה וקיום המצות, הרי זה טוב, והרי זהו עיקר מלאכתו ועבודתו כל היום, שעוסק בתפלה ותורה כו'. ומה שנמצא בו מדה רעה, זהו לפי שלא נתקן עדיין, כי הרי עיר פרא אדם יולד, דמתחילת לידתו אינו מתוקן, כ"א זהו עבודתו כל ימי חלדו לתקן מדותיו, שעז"נ ימי¹⁹ שנותינו בהם שבעים שנה, בהם אותיות בהמה, וקאי על המדות הרעות הטבעים של הנה"ב, שעז"נ ניתן לאדם שבעים שנה לברר הז"מ רעות כו', וא"א לתקן הכל כאחת, רק מעט מעט אנרשנו מפניך כו', שצריכים ע"ז ריבוי יגיעה ועבודה, עד שבמשך זמן, בריבוי עבודה בתפלה בהתבוננות באלקות ובהתגברות המדות של הנה"א, מחליש ומברר ומזכך את המדות טבעים דנה"ב כו', וכאשר הוא עובד ה' בטח יברר ויתקן מדותיו. ולפעמים צריכים ע"ז סיוע מזולתו, כי בעצמו, מצד אהבת עצמו, לפעמים אינו יודע מהמדה רעה שבו, וצריך חברו לעוררו ע"ז ולהמציא עצות כו' כנ"ל, ואם הוא אוהבו באמת, צריך לעוררו ע"ז בינו לבין עצמו, שיתקן מדתו הלא טובה, וימציא לו עצה איך לתקן כו'. וכשאנו עושה כן, כ"א מבטל ומבזה ומשפיל אותו, ובפרט בפני אחרים, זהו הוראה על שנאתו אותו, ששונא אותו בלבו, ואינו חפץ כלל בטובתו (ולא בכללות הענין שיהי' עבודת הוי' כאשר כאו"א צריך לרצות באמת שיהי' עבודת ה' בעולם, שזה חפץ ורצון ה' כו'), אדרבה כו'. והסיבה הוא מצד העדר עבודתו באמת, שהעבודה שלו ואינו אמיתית כו', דגם שהוא עובד ה' בתפלה ותורה כו', מ"מ, אינה אמיתית בבחי' ביטול והנחת עצמותו, כ"א בבת' ישות ובמורגש בעצמו כו'.

קיצור. הפירוד בעניני עבודה מטעמים שאינם צודקים. סיבתם שנאה והעדר עבודה אמיתית.

(יב) והנה כאשר ידוע אשר בעבודה ישנם ב' אופני עבודה: הא' עבודה בשמחה, והיינו כשמשכיל ומתבונן היטיב בגדולת ה' הן בעוצם גדולתו בענין הבריאה יש מאין כו', כמ"ש במקום אחר, דלבד זאת מה שעצם ענין בריאה יש מאין הוא ענין נפלא שאין להאדם שום ציור ע"ז כלל כו', כמ"ש במקום אחר (עמ"ש מזה בד"ה שמח תשמח, רנ"ז, בתחלתו), עוד זאת יש בזה פלאות, דידוע דבריאה יש מאין הוא בבחי' ריחוק הערך. דזהו ההפרש בין עו"ע לבריאה יש מאין, דעו"ע הוא בחי' השפעה בקירוב, שהעילה מתלבש בהעלול, והעלול מרגיש את עילתו, ולכן העלול הוא בערך העילה כו' משא"כ בהתהוות יש מאין,

---

שעז"נ ימי: ראה לקו"ת פ' תצא ד"ה כי תהיינה לאיש [לח, א].

שההתהוות הוא באין ערוך, וא"כ הוא ההשפעה בבחי' ריחוק הערך, שהבורא מתעלם ומסתתר מהנברא, ואינו מתלבש בו כהתלבשות העילה בהעלול כו'. וגם, בהכרח לומר שהכח האלקי המהווה הוא תמיד בתוך הנברא, ועי"ז הוא במציאות יש, ואם הי' מסתלק ממנו ח"ו, הי' נעשה אין ואפס כו'. כי מציאות היש הוא דבר חדש, וכל התחדשות צ"ל בו המחדש תמיד, ואם לאו יתבטל החידוש כו' ואינו דומה לעו"ע, כמו שכל ומדות, שאפשר להיות המדה גם כשישכח את הטעם, והיינו מפני שהמדה בעצם אינו דבר חדש, והיתה קודם ג"כ, ולכן אפ"ל המדה גם כשישכח את הטעם כו' (ומ"מ בהעלם יש בה מן השכל כו', וכמ"ש במקום אחר). משא"כ יש מאין, להיות שהוא התחדשות, צריך להיות. המחדש תמיד, ואז דוקא קיום מציאותו כו'.

ונמצא יש בזה ב' ענינים הפכים, שהוא בבחי' ריחוק הערך, ומכל מקום עומד הכח האלקי תמיד בכל נברא ונברא, וכמ"ש לעולם ה' דברך נצב בשמים כו'. ונקודת ענין יש מאין מחייב שניהם כו'. או כשמתבונן בגדולת ורוממות הא"ס מצד עצמו, אשר לגדולתו אין חקר כו', ומעמיק דעתו מאד בהתבוננות, עד שנקלט ונתפס הענין אצלו היטב, עד שהאור האלקי בעוצם גדולתו ורוממותו, מאיר בגילוי בנפשו (די רייכקייט פון אלקות איז מאיר בנפשו כו'), ואז ישמח בנפשו מאד, שזהו ענין שמחת הנפש בה' עושה, וידבק נפשו באלקות בדביקה וחשיקה ונפש שוקקה כו'. ובד"כ הו"ע העבודה מאהבה, שהוא בחי' דביקות הנפש ושמחתה על הוי', וכמו שמחת האוהב על האהוב כו', כמ"ש במקום אחר.

קיצור. עבודה בשמחה מהתבוננות בגדולת הוי', מצ"ע או מצד הבריאה. יש מאין מחייב שהוא באין ערוך ושהמהווה נמצא תמיד בהמתהווה.

(ג) והאופן הב' הוא העבודה בבחי' שפלות דוקא, ובבחי' מרירות על ריחוקו, והיינו כאשר הוא ממארי דחושבנא בכל פרטי מח' דיבור ומעשה שלו אשר לא לה' המה, ואף גם לא במעשה איסור ח"ו, כ"א בדברים המותרים שאינם לש"ש, שהם ג"כ רע כו'. וכן גם בעשיית הטוב בקיום התומצ"צ, אינו כדבעי למהוי. וכידוע דכל מצוה יש בה כוונה פרטית בעבודה, וכמו תפילין הם לשעבד²⁰ הלב והמוח, שמוחו ולבו יהיו להוי' לבדו כו'. וד' מינים²¹ שבלולב הם שיהי' בבחי' אחדות, ואתרג ר"ת אל תבואני רגל גאווה כו'. ועוד זאת יש כוונה כללית בכל המצוות, שיהי' בבחי' קבעומ"ש כו'. וכמ"ש בסש"ב במקום אחר ב' הכוונות הנ"ל. ואם אין עשיית המצוות באופן כזה, ועושה רק בקרירות ובדרך מצות אנשים מלומדה, ה"ז שלא כדבעי למהוי כו'. ובפרט כשמתבונן בגדולת ורוממות הא"ס, שלפי אמיתת עוצם גדולתו ורוממותו, גם העבודה האמיתית היא כלא ממש, ואדרבא, לחטא יחשב כו'. וכמו עד"מ מלך גדול ונורא, הרי כשעובדי' אותו שלא לפ"ע גדולתו, ה"ז שפלות לפניו, כי כל עבודה צ"ל לפ"ע הנעבד, ואינו דומה העבודה והשירות לפני אדם פשוט כמו לפני מלך גדול, וכשיעבוד לפני מלך כמו העבודה לפני אדם פשוט, ה"ז לחטא יחשב, והוא כמורד במל' שמשפיל כבודו כו'. ובדוגמא כזאת יובן למעלה, שלפי עוצם גדולת ורוממות הא"ס, אשר אין חקר לגדולתו כלל, הרי גם עבודת הצדיקים היותר גדולים אינו בערך עוצם גדולתו כלל כו', וזהו מה שכאו"א אומר הוידוים בעשי"ת אשמנו כו', גם צדיק גמור כמו משה רבינו ע"ה, הי' צ"ל וידוים בעשי"ת, והיינו מפני שלפי אמיתית גדולתו ורוממותו, גם העבודה האמיתית לחטא יחשב כו'. וזשארז"ל ע"פ ויקוד ארצה, מדת אמת ראה, כי מי יכול לעמוד לפני אמיתתו כו', וכמ"ש במקום

תפילין הם לשעבד: ר"י ברכות י"ד, הובא בשו"ע או"ח סכ"ה [ס"ה].

וד' מינים... אחדות: באריכות בסידור שער הלולב [רסא, ג ואילך. שם רסד, ד ואילך]. בהמשך וככה תרל"ז, פפ"ז ואילך. ועוד.

אחר (ועמ"ש מזה בד"ה ביום השמע"צ, כמדומה רנ"א). אך הנה ארז"ל במד"ר ע"פ שור או כשב, כשהוא מבקש אינו מבקש אלא לפי כחן, כי לפי אמיית גדולתו, באמת א"א להיות עבודה כזו כלל, ואינו מבקש רק שתהי' העבודה באמת שלו כו'. ומ"מ, לעת מן העתים, כשיתבונן בזה, יתמרמר בזה בנפשו כו'. וכ"ש כשמתבונן שהעבודה בקיום התומ"צ אינו כפי אמת שלו ג"כ כו' כנ"ל. וכ"ש כשמתערבי' מח"ז בעבודתו כו', ובפרט כשמוצא ענינים בדו"מ אשר לא לה' שע"ז מתרחק מאד מאלקות בתכלית הריחוק כו'. ומכ"ז מתמרמר בנפשו מאד ובוכה במר נפשו על עוצם ריחוקו כו'.

קיצור. עבודה בשפלות מהתבוננות בריחוקו ובאופן עבודתו, ובפרט בערך הנעבד.

(יד) והנה בשתי אופני העבודה הנ"ל אפשר להיות בחי' הישות והגסות כו'. דבאופן הא' שהוא העבודה בשמחה, בודאי אפ"ל בחי' הישות, שהוא יש מי שאוהב, כי השמחה וההתפעלות ה"ה במורגש בנפשו כו'. וכמו"כ האהבה והרצוא הוא למלאות חפצו ורצונו שחפץ להיות קרוב ודבוק בא"ס ב"ה, א"כ הרי מעורב בזה אהבת עצמו והרגשת עצמותו כו', כמ"ש במקום אחר (וצריכים עצות לזה איך שתהי' השמחה והאהבה בבחי' ביטול. שזה הי' עבודת אהרן²² כה"ג בהעלאת הנרות, להמשיך בחי' חכמה במדות, בכדי שיהיו המדות בבחי' ביטול כו'. והענין הוא: דהביטול הוא מצד האור העליון. דהנה נת"ל דכשמתבונן בגדולת ורוממות והפלאות א"ס, הרי מאיר האור האלקי בנפשו. והאור הזה יכול לפעול הביטול בנפשו. אלא שצריכים לזה הכנת המקבל. דהנה, כאשר הכנת המקבל הוא להרגיש את הטוב טעם בהרוממות וההפלאה בהא"ס, אז מתפעל בנפשו בבחי' שמחה ודביקות האהבה כו' כנ"ל. ולזאת צ"ל תחלה הכנת המקבל להרגיש את האור האלקי מצ"ע, ואז האור האלקי שמאיר בנפשו פועל בו הביטול. ואח"כ גם כשמרגיש את הטוב טעם ומתפעל בשמחה ובאהבה, ה"ה בבחי' ביטול והנחת עצמותו כו'). אמנם גם בעבודה בבחי' שפלות הנ"ל, עם היות שבד"כ הו"ע ביטול היש, מ"מ אפ"ל גם בזה בחי' הישות, והוא מה שהוא מורגש בנפשו גם בעת המרירות והשפלות כו'. וממילא אין השפלות בבחי' שפלות אמיית להיות כאין ואפס ממש כו' (די צובראכענקייט איז ניט קיין אמיית ער זאל ביי זיך זיין גאר ניט באמת, פארלירען זיך לגמרי מכל וכל כו'), והיינו מפני שהחשבון הנ"ל אינו נוגע לו כ"כ בפנימיות נפשו. דאם הי' נוגע לו באמת בנפשו בפנימיותו, הי' מתבטל לגמרי מכל וכל, והי' בבחי' אין ואפס ממש, אבל כשאינו נוגע כ"כ, ממילא אינו בבחי' שפלות וביטול לגמרי כו'. ועוד אפ"ל שבהעלם בנפשו יש בו הגבהה ושמחה (א צופרידענקייט) מהמרירות והשפלות ושהוא עובד ה' כו'. והגם שזה בהעלם בנפשו, אבל הוא מעצם הישות שלו שנשאר קיים עדיין. ושדא תיכלא בכולא, שהמרירות והשפלות אינו פועל ישועות בנפשו בזיכוך המדות, ושיהי' בדרכי התו"מ כדבעי למהוי כו'. וזאת הנסיבה שעם היותו עובד הוי', מ"מ, להיות שהעבודה אינה כדבעי למהוי, בבחי' ביטול, כ"א בבחי' יש ומורגש כנ"ל, ולזאת אינו יכול לסבול את חבירו שעומד ג"כ באיזה מעלה ומדרג' בעבודה, וא"כ ה"ה דומה אליו, וממעט הישות שלו, לא יוכל לסבול זה, ולא יוכל להתחבר עמו ושונא אותו, ומשתדל להגדיל ולהראות לעין כל שפלות זולתו, ואיך שהוא לא טוב, ומבזה עבודתו כו', בכדי שלא ידמו אותו אליו, או שלא יתגדל עליו. או גם שאינו נוגע אליו, היינו מה שידמו אליו או יתגדל עליו, כ"א שמצד הישות שלו אינו יכול לסבול מעלת זולתו, ולכן ישנא אותו ויבזה אותו ולא יוכל לדברו בשלום ולהתחבר עמו כו'. ובפרט שרואה בחבירו איזה מעלה יתירה, הן איזה יתרון בשכל או איזה זהירות ופרישות יתירה או איזה טהרה כו', יכעוס ויקצוף מאד, שאינו יכול זאת לנשוא כלל כו'. ובזה יש

עבודת אהרן: ראה הוספות לתו"א פ' תצוה פ"ג [קיא, א]. לקו"ת ד"ה בהעלותך (השני) פ"ד [לב, א ואילך].

גם תערובות קנאה אשר קשה כשאול קנאה (והיא ג"כ בכלל שנאת חנם, שהרי לא עשה לו מאומה, ולא לקח משלו, כ"א עושה לעצמו, ובידו ג"כ לעשות כמוהו, ואינו מונע לו. וכן גם הקנאה בגשמיות, שמקנא הצלחתו ורוב עשרו, הלא לא לקח את שלו, וברכת הוי' היא תעשיר כו'), וכידוע דשנאה²³ מחמת קנאה אין לה תקנה כו'.

קיצור. ישות בעבודה בשמחה והעצה לזה, ישות בעבודה בשפלות והסיבה לזה. הישות גורמת שנאה וקנאה.

טו) והגם שיש מעלה בענין הקנאה ברוחניות, וכמ"ש קנאת סופרים²⁴ תרבה חכמה וכדא' במד"ר ע"פ ותקנא רחל באחותה, שקנאתה במעשי הטובים, וכמ"ש אל יקנא לבך בחטאים כ"א ביראת ה' כו', זהו כשהקנאה היא מצד שחפץ מאד במעשה הטוב או בחכמה וכדומה, לזאת מקנא במי שיש בו הרבה חכמה ומע"ט, וה"ז פועל עליו ג"כ להשתדל הרבה בזה, עד שבא ג"כ למעלה ומדרי' זו כו'. והיינו מפני שהקנאה מגיע בעומק מאד בפנימיות נפשו, ולזאת ה"ז מגלה ומביא את הכחות הנעלמים שבנפש, עד שיגיע למעלה ומדרי' עליונה מאד. וכמ"ש במ"א בענין הכח דא"ח, שמביא מהעלם אל הגילוי את הכחות הנעלמים ביתרון הרבה מכח או"י כו'. וכמו"כ הוא בענין הקנאה בקדושה כו'. וכ"ז הוא כשיחפץ את הטוב, אבל כאשר באמת אינו חפץ להיות במעלת הפרישות והטהרה וכדומה, רק שמקנא בחבירו למה הוא עומד במעלה ומדרי' זו, ומחמת זה הוא שונא אותו, זהו דבר קשה וגרוע מאד מאד כו'. והיינו מצד הישות שלו כנ"ל, ולכן הוא שונא דוקא לעובדי ה', ויראה אהבתו והתחברותו לאנשים פשוטים דוקא. ויכול לדמות בנפשו ולרמות את עצמו שזהו מצד השפלות שלו, משום זה יתחבר ויאהב לאנשים פשוטים, אבל באמת זהו מצד הישות שלו דוקא, דלהיותו מכלל עובדי ה' לכן כל שנאתו הוא למי שהוא באיזה מעלה ומדרי' בעבודה, שזהו המנגד לישות שלו, אבל אנשים פשוטים שאינם עומדים באיזה מדרי' יאהב אותם, מצד שצריכים לאהוב את ישראל כו', ומי שהוא גס ויש יותר, יכול להיות שאהבתו והתקרבותו אליהם הוא מצד ששם מתפשט ישותו, כי מכבדים אותו בעיניו, ומקבלים ומייקרים את דבריו כו'.

קיצור. מעלת הקנאה דקדושה. ישות גורמת שנאה לבר מעלה, ויכול להיות באהבה לאנשים פשוטים. טעם הדבר.

טז) והנה כל הדברים הנ"ל, יש שהם בגסות ובדקות, כל אחד ואחד לפי מעלתו ומדרגתו בעבודה, עד שיכול להיות בדקות כל כך שאינו מרגיש אותם בעצמו כ"כ, אבל ישנם בהעלם בנפשו, דהיינו שחושב שאינו מכלל הדברים הנ"ל, ובאמת ה"ז ג"כ בכלל הנ"ל. ובאשר הענין הזה גרוע מאד יותר מאיזה מדה רעה פרטית, שהיא פרט א' מהסטרא אחרא, ופרט אינו דומה לכלל, שאינו בתוקף כ"כ, וגם להיותה רק פרט לבד, כשהוא באיזה מדה רעה, יכול להיות שלא יפול במדה רעה אחרת, שהיא פרט אחר כו', משא"כ שנאת חנם, שהוא כלל הכולל כללות הסטרא אחרא, שהוא ענין הפירוד וההתחלקות, והוא מקור

וכידוע דשנאה כו': כד הקמח אות קנאה. ועיי"ג"כ מבחר הפנינים שער מ"ת
קנאת סופרים: ב"ב כ"א, א'. ועד"ז זח"ב קכ"ו, ב'. - וראה עד"ז וע"ד מ"ש לקמן באור התורה להצ"צ [ויצא] ד"ה ותקנא רחל [ריח, ב ואילך]. ובהגהות שם דרצ"ח ע"ב ואילך. ולהעיר ג"כ מסו"ס הגלגולים ד"ה סוד חיבוט הקבר, ובלקוטים שבסו"ס לקוטי הש"ס להאריז"ל על מארז"ל קנאת סופרים כו'.

וסיבת כל המדות רעות כו' כנ"ל, והוא ההיפך ומנגד לכללות ש' הוי' כנ"ל וכמשי"ת. לזאת, מי שחש לנפשו שלא תהי' בתוך הקלי' והסטרא אחרא, ולא יפול במדות רעות ח"ו, כ"א יעשה את מלאכתו לעבוד את ה' כדבעי למהוי, ויברר ויזכר מדותיו הטבעיים כו', צריך לחפש²⁵ בחיפוש אחר חיפוש לאור הנר, נר ה' נשמת אדם, ולבדוק בחורין ובסדקים, למצוא כל חלקי פרטי הרע הנ"ל (שהם המונעים אותו מעבודה אמיתית, ואינו מברר ומזכר מדותיו כו' כנ"ל), ולבערם לגמרי מנפשו, ואז ילך לבטח דרכו בעבודה בתפלה בבחי' ביטול וזיכור המדות וקיום התו"מ כדבעי כו'.

קיצור, שנאת חנם להיותה כלל ומקור לכל מדות רעות צריכה חיפוש ביותר וביעור לגמרי.

(יז) וזהו ענין קליפת מדין, ל' מדון ומריבה, שהו"ע הפירוד וההתחלקות, כענין שנאת חנם הנ"ל, שהוא ההיפך ומנגד לכללות שם הוי' שהוא בחי' היחוד וההתכללות דוקא, כמשי"ת, וקליפת מדין הוא המנגד לזה לגמרי. וגרוע יותר מהז' עממין, שהן הז' מידות רעות, וכמו התאוה והכעס ורציחה והגאווה כו', שכאו"א פוגם רק באות פרטי מש' הוי' כו', וכן גם באיסור תורה בשס"ה ל"ת ר"ל, שפוגם רק במדרי' א' פרטית. (ומ"מ כתיב ונוקב²⁶ שם הוי' כו', ל' נקב, שע"י שפוגם בפרט א' משס"ה ל"ת, פוגם ג"כ בכללות שם הוי', וכמו עד"מ בשס"ה גידים, כשנוקב גיד אחד ויוצא ממנו הדם, הרי גורם תלישות בכל הגוף כו'. ומ"מ, לא פגם בבחי' פגם ממש על ידי מעשה הרע שלו, רק בפרט אחד כו'), משא"כ בקליפת מדין, שהו"ע הפירוד וההתחלקות, פוגם בכללות שם הוי' כו'. ולכן קשה מאד לתקן קליפת מדין יותר מהקליפה דז' מידות רעות, גם באיסורי התורה כו'. והראי' לזה, ממה שג' ראשון שהי' על עוונות חמורים דע"ז וג"ע ושפ"ד, מ"מ ה' רק שבעים שנה, דבזמן ע' שנה תיקנו הפגמים שנעשו על ידי החטאים ועוונות הנ"ל. וג' האחרון הזה שהוא על שנאת חנם, וכידוע דבעון²⁷ שנאת חנם נחרב הב"ש כו', ונמשך הגלות המר יותר מ"ח מאות שנים, והיינו מפני שהפגם הוא בכללית כו', כמשי"ת. ולכן אמר לתת נקמת הוי' במדין, להיות שהן הפכים ומנגדים לכללות שם הוי' לכן המלחמה במדין היא נקמת הוי' ממש כו'. ולכן הי"ז²⁸ צ"ל המלחמה על ידי משה דוקא, לפי שמשה הי' באמיתות בחי' הביטול והאחדות בבחי' ביטול עצמי, כמשי"ת, לזאת נתן הוא דוקא כח בנשמות ישראל ללחום עם מדין ולבערם, לזאת הי' צריך משה לפקוד אנשים לצבא כו'. וזהו ג"כ שאמר החלצו מאתכם, דהחלצו משמע כולכם, היינו שיהי' בחי' התאחדות והתכללות כולם, היפך בחי' הפירוד וההתחלקות, ועי"ז ילחמו במדין לתת נקמת הוי' במדין כו'.

קיצור. קליפת מדין גרוע מז' עממין ומנגד לכללות שם הוי'. וכמו גלות אחרון דנתארך. יתרץ הקושיות.

צריך לחפש ... ובסדקי: ע"ד לשון רז"ל בפסחים ז', ב. ולהעיר מסידור קול יעקב כוונת כיעור חמץ.

כתיב ונוקב: עייג"כ אמרי בינה שער הק"ש פק"א.

וכידוע דבעון כו': ראה לקמן בד"ה איתא בוז"ג פ"ו [ע' עדר]. ועייג"כ תורת חיים פ' נח ד"ה ויהי כל הארץ פ"ג [סד, ב] ואגה"ק סו"ס ל"א.

ולכן הי' ... כמשי"ת: לא נמצא כאן כי המאמר לא נגמר. וראה בלקו"ת ד"ה החלצו בסופו ובסוף ביאורו [פז, א. פח, א].

בס"ד. ש"פ מטות-מסעי, כ"ח תמוז, מבה"ח מנחם-אב ה'תשמ"ז

הנחה בלתי מוגה

החלצו מאתכם אנשים לצבא ויהיו על מדין לתת נקמת ה' במדין אלף למטה אלף למטה גו'¹, וידוע הדרוש ע"ז בלקו"ת פרשתנו² (די חסידישע פרשה) ובדרושים שלאחרי זה עד לדרוש הידוע בקונטרס החלצו לכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע³, ששייך לזמן הזה בכלל (נוסף לזה שזהו פסוק בפרשת השבוע). ומדייק בזה שם⁴, דצריך להבין דהוה לי' למימר יחלצו מאתכם, דהחלצו משמע כולכם, וכיון שנאמר מאתכם דהיינו מקצתם, וכמ"ש בהמשך הכתוב אלף למטה אלף למטה [לפי ב' הפירושים שבזה⁵, אלף לכל מטה או אלפיים לכל מטה], א"כ הוה לי' למימר יחלצו. גם צריך להבין מה שמלחמת מדין היתה ע"י משה דוקא, עד שמסר נפשו ע"ז, כדאיתא במדרש⁶ (הובא בהדרושים⁷) שאע"פ שידע משה שאחרי מלחמת מדין יאסוף משה אל עמו, מ"מ לא התעכב אלא נזדרז להיכנס למלחמה זו.

ומבואר בזה בהדרושים⁸, דתוכן ענין מלחמת מדין הוא הכנעת קליפת מדין. דמדין ענינו הוא מדון ומריבה⁹, ומלחמת מדין ענינה הוא התיקון על ענין המדון והמריבה, דהיינו שלום ואחדות. ועד שההכנעה היא באופן דאתהפכא חשוכא לנהורא¹⁰, כמפורש בהמשך הכתובים¹¹ על דבר השבי והמלקוח והשלל שניתן לישראל, ועד שניתן חלק מזה ללויים ולכהנים, היינו שתמורת זה שזה הי' רכוש מדין, היינו שהי' שייך לקליפת מדין, נהפך להיות רכוש ישראל, ועד לרכוש הלויים והכהנים. וכמבואר פרטי עניני חלוקת השלל בהכתובים, שמתוכן פרטים אלו בגשמיות מובן ענינם ברוחניות, ועד"ז להיפך, מתוכן ענינם ברוחניות נמשכו ונשתלשלו הפרטים בגשמיות¹².

וכללות ענין זה דביטול והפיכת קליפת מדין נעשה ע"י התורה שענינה הוא ענין השלום¹³, ועד שאפילו במלחמתה של תורה הרי אמרו רז"ל¹⁴ סופם שנעשו אוהבים זה לזה כמ"ש¹⁵ את והב בסופה. דזהו כאשר לימוד התורה אינו באופן של נצחנות, שכל כוונתו היא שהוא ינצח ודעתו תתקבל, אלא לומד תורה

---

(1) פרשתנו (מטות) לא, ג-ד.

(2) פה, ד ואילך.

(3) סה"מ תרנ"ט ס"ע נג ואילך.

(4) לקו"ת שם. סה"מ תרנ"ט שם ע' נה.

(5) במדב"ר פכ"ב, ב.

(6) במדב"ר שם.

(7) סה"מ תרנ"ט שם ע' נד.

(8) לקו"ת שם. סה"מ תרנ"ט שם ע' נה ואילך.

(9) ראה זח"ב סח, א. ל"ת וספר הליקוטים להאריז"ל ר"פ יתרו (הובא במק"מ לזהר שם).

(10) ראה זח"א ד, א.

(11) פרשתנו (מטות) לא, כה ואילך.

(12) ראה ל"ת להאריז"ל פרשתנו (מטות). מאמרי אדה"ז על פרשיות התורה והמועדים ח"ב ע' תרצב ואילך.

(13) ראה רמב"ם סוף הל' חנוכה. ובכ"מ.

(14) קידושין ל, ב.

(15) חוקת כא, יד.

לשמה, אזי גם כאשר יש מצב של מלחמתה של תורה, הנה סופם שנעשים אוהבים זה לזה. דזהו ענין לימוד תורה לשמה, כמבואר בכ"מ בדרושי כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁶, דכאשר לומד תורה לא לשם נצחנות שהעיקר הוא שהוא ינצח (אויספירן), אלא לומד תורה לשמה, לשם התורה, הנה אז הלימוד הוא באופן דאבהה. וכפשטות הענין, דגם החילוקי דיעות שבתורה (הללו אוסרין והללו מתירין¹⁷ וכו') הרי אלו ואלו דברי אלקים חיים¹⁸, ולכן הרי החילוקי דיעות הם באופן של שלום. ועד"ז (ויתירה מזו) ההלכה שבתורה שהיא מתוך ביטול דוקא, שלכן איתא¹⁹ גבי דוד והוי' עמו שהלכה כמותו, דלא כשאול, דשאול הלך אחר הטעם משא"כ דוד הי' באופן של ענוה וביטול²⁰, ולכן הלכה כמותו. ונמצא, שגם ההלכה שבתורה היא באופן של שלום. ובזה יובן היטב הקשר דמלחמת מדין עם משה דוקא, כי ענינו של משה הוא ענין התורה, כמ"ש²¹ זכרו תורת משה עבדי, שהתורה נקראת על שמו²², דע"י ענין התורה נעשה ביטול קליפת מדין.

ולהבין כל זה בעומק יותר, יובן זה ע"פ מה שמובא בהמשך הדרושים²³ מה שאמרו רז"ל²⁴ כל העוסק בתורה לשמה משים שלום בפמליא שלמעלה ובפמליא שלמטה. דהפירוש בפשטות בזה הוא, פמליא שלמעלה קאי על עולמות העליונים, ופמליא שלמטה קאי על עולם הזה התחתון, שבשניהם עושה שלום. ומבואר בהדרושים²⁵, דעד"ז הוא בפרטיות בכל סדר ההשתלשלות, שיש בכל דרגא פמליא שלמעלה ופמליא שלמטה, ובשניהם עושה שלום ע"י תורה לשמה. ובפרטיות יותר ישנו ענין זה בכאו"א בעבודת האדם, שעושה שלום בפמליא שלמעלה שלו ובפמליא שלמטה שלו, ומבואר בהדרושים שם דפמליא שלמעלה ופמליא שלמטה הם המוחין והמדות שלו. והשלום שעושה ביניהם הוא שהמדות יתנהגו ע"פ המוחין, הגברת המוח על הלב [דאפשר שיהיו המוח והלב בפני עצמם, וצ"ל הגברת המוח על הלב]. ויש לומר דוגמא לדבר מהסיפור הידוע שסיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁶ ע"ד הפתגם "דער תל"ק איז אָן אַ טאַלק" (התל"ק הוא ללא סדר), שבשנת תק"ל היתה הנהגת כמה בריקודים וכו' והתהפכויות (קוליען זיך) וכו' ואמר ע"ז אדמו"ר הזקן²⁷ שאין זה הסדר הראוי אלא צ"ל הגברת המוח על הלב. ויש להוסיף בזה, דעד"ז הוא גם בכללות ישראל, שיש בהם בחי' פמליא שלמעלה שהם תלמידי חכמים ויושבי אוהל, יששכר, ויש ביניהם פמליא שלמטה דהיינו זבולון, בעלי עסקים, וצ"ל עשיית השלום ביניהם, עד שעושים שותפות

(16) ראה סה"מ תרפ"ה ע' עז. תש"א ע' 35. ובכ"מ.

(17) ל' חז"ל - חגיגה ג, ב.

(18) עירובין יג, ב. ירושלמי ברכות פ"א סה"ד.

(19) סנהדרין צג, ב. וראה מאמרי אדה"ז הקצרים ע' שכו ואילך. אוה"ת יתרו ע' תתצג ואילך. נ"ך (כרך ב) ע' תתקפא ואילך.

סה"מ תרכ"ז ע' רעו ואילך. קונטרס עץ החיים פ"ב (ע' 04). ובכ"מ.

(20) ראה סנהדרין שם. עירובין נג, א. וראה דרך חיים נז, א. ובכ"מ.

(21) מלאכי ג, ו.

(22) שמו"ר פ"ל, ד.

(23) לקו"ת שם.

(24) סנהדרין צט, ב.

(25) ראה לקו"ת שם פו, ג-ד.

(26) "התמים" חוברת ב ע' סב-ג. אגרות קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ב ע' שעב ואילך. ח"ג ע' קסא ואילך. ח"ד ע' רצג.

(27) ראה אגרות-קודש אדה"ז (קה"ת, תש"מ. תשמ"ז) ע' קכו.

ביניהם כמבואר בשו"ע²⁸ שיכולים להתנות מלכתחילה שלימוד התורה דישישכר הוא בשביל זבולון תמורת תמיכתו ביששכר, וכידוע מעלת תמכין דאורייתא²⁹ דכתיב בהו³⁰ ותומכי' מאושר וכו'.

ובזה יובן יותר מה שמלחמת מדין תלוי' במשה רבינו דוקא, כי כדי שיהי' חיבור המוחין והמדות, ועד"ז בכללות ישראל השלום והאחדות בין יששכר וזבולון, אינו מספיק ע"ז לימוד התורה סתם, ואפילו לא לשאול את הכהן אשר יהי' בימים ההם³¹, השופט שבימין³² (ואף שכהן זה יש לו גם כתר תורה, פסקי הלכות שבתורה³³), צריכים לשאול את עיני העדה³⁴, ראשי אלפי ישראל, וכמבואר בתניא פרק ב' שראשי ישראל שבכל דור הם בחי' המוחין.

והנה מכל זה מובן תוכן ההוראה ממאמר זה, שצ"ל ענין המלחמה במדין, וצ"ל ענין השלום והאהבה וכו'. ובפרט ע"פ המסופר בסיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר ע"ד מאמר זה³⁵, שנאמר פעם אחת בשמחת תורה, ואח"כ עוד פעם בהתוועדות המשפחה בש"פ נח, שגם פרטים אלו הם הוראה. וכל זה הוא הוראה לכל אחד ואחת, שהרי גם הנשים מחויבות בזה, כי זהו ממצוות עשה שאין הזמן גרמא³⁶. ויהי רצון שיהי' שלום בפמליא שלמטה ובפמליא שלמעלה, שזה כולל גם שלום בין הנשמה כמו שהיא למעלה, נשמה שנתת בי טהורה היא³⁷, והנשמה כמו שירדה למטה, בראת יצרת נפחת בי³⁷, ועד לשלימות השלום שזה יהי' לע"ל שאז נעשה לפניך כמצות רצונך³⁸, בקרוב ממש ובשמחה ובטוב לבב.

[סה"מ במדבר ח"ב ע' שעז ואילך]

כעין שיחה. נדפס בסה"מ תשמ"ז ע' קפג ואילך, ובהוספות לקונטרס החלצו הנ"ל ע' 52 ואילך.

---

(28) יו"ד סרמ"ו ס"א בהגהה.

(29) ראה אגה"ק סוף סימן ה. ובכ"מ.

(30) משלי ג, יח.

(31) ע"פ פ' שופטים יז, ט.

(32) ראה פרש"י שופטים שם.

(33) ראה אגה"ק סכ"ט.

(34) ל' הכתוב - שלח טו, כד. ראה שהש"ר פ"א, טו (ב). אגה"ק סי"ד (קכ, ב). ובכ"מ.

(35) נדפסה בסה"מ תרנ"ט ע' רכג-ד. וראה גם סה"ש תרצ"ז ע' 432. תרצ"ט ע' 792-8.

(36) ראה קידושין כט, א (במשנה).

(37) נוסח ברכות השחר (ברכות ס, ב).

(38) נוסח תפילת מוסף דשבת ויו"ט. וראה ראה תו"ח ר"פ ויחי (צה [רלו], א. צו [רלו], ג-ד). אוה"ת ויחי (כרך ו) תתשכח, ב

ואילך. המושך וככה תרל"ז (קה"ת, תשע"ג) פ"ז (ע' טו) ואילך. ועוד.

הסתלקותו בחודש החמישי באחד לחודש) — כציווי והוראת המשנה במסכת אבות⁴³: "הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה", עי"ז שמגלים את נקודת האחדות שלמעלה מהתחלקות.

ובפרטיות יותר — ע"פ דיוק לשון המשנה "הוי מתלמידיו של אהרן כו": (א) "הוי" — לשון ציווי, שאין זה רק סיפור ע"ד הנהגה דמדת חסידות, כבכמה ענינים במסכת אבות, אלא ציווי והוראה (ויש לומר, שהלשון "הוי" כולל גם נתינת רשות והיכולת) להיות מתלמידיו של אהרן, (ב) "מתלמידיו (של אהרן)" דייקא, כלשון רבים (ולא "תלמידו") — שהשתדלותו בקיום הנהגתו של אהרן היא ביחד עם הרבים, שע"ז ניתוסף בזה יותר מצד הענין ד"קנאת סופרים תרבה חכמה"⁶⁶, "תרבה" דייקא, שריבוי אמיתי הוא בלי גבול, היינו, לא רק באופן ד"בכל מאדך", מאד שלך⁶⁷, אף שלגבי חבירו ה"ז במדידה והגבלה, אלא שזהו באופן של בלי גבול גם לגבי חבריו (שאר תלמידיו של אהרן), ועד שקשור עם בלי גבול (מאד) האמיתי.

ויש להוסיף ולהדגיש הקשר והשייכות דאהבת ישראל להגאולה העתידה — לא (רק) מפני שביטול הגלות הוא ע"י ביטול סיבת הגלות (שבא ע"י ההיפך דאהבת ישראל⁶⁸),

החודש) הוא הכנה לכללות העבודה ד"אני לדודי ודודי לי"⁶⁴, העלאה מלמטה למעלה ("אני לדודי") והמשכה מלמעלה למטה ("דודי לי"), שמתחילה בר"ח אלול ("אני לדודי") ונמשכת בחודש תשרי ("דודי לי")⁶⁵ — מצד נקודת האחדות שלמעלה מהתחלקות ("בחודש החמישי באחד לחודש") שעל ידה נעשה חיבור ב' הקוין. ובפרטיות יותר — שב' הדרגות באהבה מלמטה למעלה ומלמעלה למטה, "אני לדודי ודודי לי" ("ש"דודי" מורה על ענין האהבה), באות לאחר הקדמת האהבה רבה שלמעלה מהשתלשלות, חסד דאהרן, שיום הסתלקותו "בחודש החמישי באחד לחודש".

*

יג. מההוראות מהאמור לעיל בנוגע למעשה בפועל:

בעמדנו בשבת חזק דספר רביעי, שבו מתחילים גם ספר חמישי, ובפרט כשחל בחודש החמישי, שבו מודגש החוזק והתוקף דביהמ"ק העתיד בגאולה העתידה, שהיא (לא רק גאולה שלישית, אלא גם גאולה רביעית, ועד) גאולה חמישית, להיותה למעלה לגמרי מחילוקי הדרגות דבית ראשון ושני, גאולה ראשונה ושני (כנ"ל ס"ו) — צריכה להיות הדגשה מיוחדת בנוגע לנקודת האחדות שלמעלה מהתחלקות. וענין זה בא במעשה בפועל ע"י ההליכה בדרכיו של אהרן (שיום

66) ב"ב כא, סע"א. שם כב, רע"א. וראה אה"ת ויצא ריח, ב ואילך. וש"נ.

67) ראה תו"א מקץ לט, ד. ובכ"מ.

68) ראה יומא ט, ב.

64) שה"ש ו, ג.

65) ראה לקו"ת ראה לב, א. ובכ"מ.

זכאי, ובהמשך לזה באים מאמריהם, "הם אמרו שלשה דברים וכו'" ⁷⁷, ונקרא כאן "רבי שמעון" סתם — לרמז על שייכותו לרשב"י, שסתם ר"ש הוא רשב"י ⁷⁸, ש"תורתו אומנתו" ⁷⁹, כולל ובמיוחד הלימוד בפנימיות התורה, כרשב"י מארי דזהור, כפי שמצינו ⁸⁰ שר"ש בן נתנאל "פתח במעשה מרכבה כו" ⁸¹.

והטעם שרבי שמעון מדגיש "הוי זהיר בקריאת שמע ובתפלה", אף שלכאורה ה' צריך להדגיש הזהירות בלימוד התורה באופן ד"תורתו אומנתו" ⁸² — כי, ההנהגה ד"תורתו אומנתו" באופן שאין מפסיקין לק"ש ותפלה ⁸³ היא הנהגה מיוחדת ששייכת ליחידי סגולה בלבד (גם בין אלו ש"תורתם אומנתם"), ולכן צריך ר"ש להזהיר את תלמידיו וכל בני"י שיהיו זהירים בק"ש ובתפלה (כמשנת בארוכה במק"א ⁸⁴).

ויש לבאר דיוק הלשון "הוי זהיר

שהרי בעמדנו לאחר סיום מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות, לאחר סיום כל מ"ב המסעות ב"מדבר העמים" ⁶⁹, ונמצאים כבר "על ירדן ירחו" ⁷⁰ (דרגתו של משיח ד"מורח ודאין" ⁷¹), על סף הגאולה, בודאי שכבר נתתקנה סיבת הגלות, ולכן, ההדגשה דאהבת ישראל היא — בתור טעימה ועד להתחלה דהגאולה האמיתית והשלימה הקשורה עם נקודת האחדות שלמעלה מהתחלקות, שמודגשת באחדותם של ישראל, מצד בחי' היחידה (דרגא החמישית) שבכל ישראל בשווה, שהיא ניצוץ מנשמתו של משיח ⁷², יחידה הכללית ⁷³.

ועפ"ז יש להוסיף גם בהפירוש "ומקרבן לתורה" — שהכוונה היא להקירוב ללימוד התורה דגאולה העתידה, "תורה חדשה מאתי תצא" ⁷⁴.

יד. ויש לקשר זה עם מאמר המשנה במסכת אבות בפרק דשבת זה — "רבי ⁷⁵ שמעון אומר הוי זהיר בקריאת שמע ובתפלה":

רבי שמעון דמשנתנו הוא רבי שמעון בן נתנאל שנמנה לפנ"ז ⁷⁶ בין חמשת התלמידים של רבי יוחנן בן

(77) משנה י"ד.

(78) פרש"י שבועות ב, ב (ד"ה משמו). הקדמת הרמב"ם לפיה"מ (פרק הששי). ועוד.

(79) שבת יא, א.

(80) חגיגה יד, ב. ירושלמי שם (פ"ב ה"א).

(81) ראה בארוכה לקו"ש ח"ז ע' 356 ואילך.

(82) ואף שגם ק"ש הוא בכלל לימוד התורה (כדברי רשב"י "זה שינון וזה שינון" (ירושלמי ברכות ושבת פ"א סה"ב)), הרי, נוסף לכך שהכוונה כאן לק"ש כפי שהיא חלק מתפלה, גם לימוד התורה שבק"ש אינו בגדר אופן הלימוד ד"תורתו אומנתו", אלא בגדר הלימוד דפרק אחד שחורית וערבית (כדברי רשב"י (מנחות זט, ב) "אפילו לא קרא אדם קריית שמע שחורית וערבית קיים לא ימוש").

(83) ירושלמי שם.

(84) לקו"ש שם.

(69) ראה לקו"ת פרשתנו פת, ג ואילך.

(70) לג, מח.

(71) סנהדרין צג, ב. וראה לקו"ת פרשתנו פט, ב.

(72) כידוע שהפסוק "דרך כוכב מיעקב" שקאי על מלך המשיח, קאי גם על כאו"א מ"ישראל שנמשל לכוכב, כיון שבכאו"א מ"ישראל יש ניצוץ מנשמת משיח (ראה לקו"ש ח"ב ע' 599. וש"נ).

(73) רמ"ז לזח"ב מ, ב. ולזח"ג רס, ב. ועוד.

(74) ישע"י נא, ד. ויק"ר פי"ג, ג.

(75) פ"ב מ"ג.

(76) משנה ט.

הבית וכמ"ש הכל מיד ה' עלי השכיל שעשה הכנה לכל ההמשכה כו' ומ"מ הבנין נק' ע"ש שלמה מפני שהוא בנה את הבית בפועל כו', וכמו"כ אע"ג שהאבות עשו הכנה למ"ת מ"מ נק' התורה ע"ש משה מפני שההמשכה למטה המשיך משה כו'. וע"פ הנ"ל יובן מ"ש כי ידעתיו ל' חיבה, דא"א ל' ידיעה דמה נתחדש עתה הידיעה, אלא ל' חיבה מל' רק אתכם ידעתי מכל משפחות העמים ל' רצון וחיבה כו', וע"ד וידע אלקים דאין הכוונה שנודע עתה מה שלא הי' ידוע קודם ח"ו אלא כמו שפרש"י נתן לב עליהם שזהו ג"כ ענין החיבה כו'. והענין הוא דכתי' טוב ה' לכל וכתי' טוב ה' לקויו ואמרז"ל כשהוא משקה את כולם כשהוא עודר אינו עודר אלא הטובים שבהם, דהשקאה שהיא מלאכה כללית ה"ה משקה כל הפרדס, וכשהוא עודר שזהו מלאכה פרטיות יתרון על המלאכה כללית הוא רק הטובים שבהם כו'. כך ואתה מחי' את כולם שזהו השפעה חיצונית שנמשך לכל שעז"א טוב ה' לכל כו', אבל השפעה פנימיות דהיינו תומ"צ זהו רק הטובים שבהם טוב ה' לקויו כו', וכידוע שזהו ב' היחודים דאז"א דבחי' יחוד חיצוני דאז"א שזהו שזווגייתו תדיר לצורך קיום העולמות הוא שנמשך לכל והוא רק המשכת בחי' חיצונית האור כו', ויחוד פנימי דאז"א הוא שממשיך מבחי' פנימיות עצמות א"ס, והוא ההמשכה דתומ"צ הוא שנמשך לנש"י דוקא כו'. וז"ע החיבה היינו המשכת בחי' עצמות א"ס בחי' טוב ה' לקויו וזהו שנמשך לאברהם משום ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט שהמשיך בחי' הפנימיות כו'. ולפי' הת"א ארי גלי קדמי אינו מובן מהו או' למען אשר יצוה, הענין הוא שזהו שהידיעה אינה מכרחת את הבחירה (כן פי' הפנ"י) שהגם שידוע למעלה מ"מ אברהם עשה זה בבחירתו, ועז"א למען אשר יצוה שאם הי' או' כי ידעתיו אשר יצוה הי' משמע שע"י הידיעה הי' עשי' בדרך ממילא עז"א למען אשר יצוה להודיע שאברהם עשה כן בבחירת עצמו כו', וזהו כי ידעתיו למען אשר יצוה כו' דתכלית הכוונה בבריאת והתהוות העולם הוא להמשיך בחי' פנימיות ועצמות א"ס ע"י תומ"צ וכללותם הוא צדקה ומשפט, וזהו ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט כו' שאברהם והאבות בכלל עשו הכנה לזה כו' וזהו כי ידעתיו ל' חיבה והו"ע טוב ה' לקויו כו'.

בס"ד ש"פ חיי, פר"ת.

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה. וצ"ל מהו כפל לומר שני חיי שנה, הלא התחיל בזה ויהיו חיי שרה ומה צריך לכפול עוד ולומר שני חיי שרה. והנה בזה מקדים לפסוק זה מ"ש ויתרון ארץ

בכל היא מלך לשדה נעבד ואח"כ מסיים בפסוק חיי שרה שזכתה לחיין עילאין. וצ"ל שייכות הענין זה לזה. והענין דהנה ארץ היא בחי' מל' כי מל' היא בחי' האחרונה שבע"ס ולכן נמשלה לארץ שהיא מדרי' האחרונה שבד"י ארמ"ע. וידוע שהד"י הן נגד ד' אותיות הוי' שארץ היא נגד ה' אחרונה דהוי' וכמו בחי' המל' היא בחי' אחרונה שבע"ס ומרומזת בה' אחרונה דש' הוי'. דהנה ידוע דמל' היא בחי' דבור שנק' דבר ה' וכמ"ש באשר דבר מלך שלטון. ועד"מ הדבור באדם הוא גילוי אל הזולת, דלעצמו א"צ לדבור כלל, כ"א לצורך הזולת, ואינו דומה לשארי כחות שהן לעצמו, לא מיבעי כח השכל להשכיל השכלות שזהו לעצמו שאינו צריך לזולת כלל, אפי' מדות שצריך אל הזולת, מ"מ הן כחות נפשיים שנוגעים לעצמו. וכמו אהבה שאוהב דבר שחוץ ממנו, מ"מ הרי הוא האוהב, וכן במדת הגבו' הוא השונא, הרי שהן שנוגעים לעצמו רק שבאים אל דבר שחוץ לעצמו אבל הוא לצורך עצמו כו'. ואפי' מח' שהוא לבוש כמו הדבור ה"ז לצורך עצמו דמח' מגלה העלם עצמו לגבי עצמו, כמו שהדבור מגלה אל הזולת כן מח' מגלה לעצמו, ולזולתו אין המח' גילוי כלל דגם שיחשוב כל היום לא ידע הזולת, ודבור הוא לצורך הזולת. וכמו"כ הוא למעלה דהגילוי שנמשך מאתו ית' להוות ולהחיות עולמות ונבראים בע"ג שהן כמו דבר הזולת, דאוא"ס הוא בל"ג, ובד"כ באלקות אינו שייך ענין ההגבלה, דהגבלה הוא בדבר שהוא מציאות מה, כי כל מציאות הוא בעל קצוות וע"כ הוא מוגבל. אבל אלקות אינו בבחי' מציאות כלל וממילא אינו בבחי' הגבלה כו'. וע"כ נבראים שהן בבחי' מציאות ובבחי' גבול ה"ז כמו דבר הזולת לגבי אלקות, והן נשמות ומלאכים שהן בבחי' גבול. וכן עולמות עליונים היינו עולמות בי"ע הרוחניים דמן הארץ לרקיע מהלך ת"ק שנה עובי כל רקיע כו' בין כל רקיע ורקיע כו' רגלי החיות כנגד כולן שוקי החיות כנגד כולן כו' שזהו בחי' מספר וגבול כו'. ואפי' השגת הנשמות בג"ע הוא בבחי' גבול, דהיינו השגה מוגבלת באיכות ובכמות ואינו דומה כלל כמו השגה שלמעלה באצי' דבינה היא בחי' השגה ה"ז השגה בלתי מוגבלת, הגם שזהו ג"כ ענין השגה ה"ה מ"מ בלתי מוגבלת וכמא' חכים ולא כחכ' ידיעא מבין ולא בבינה ידיעא, וכמו חסד דאצי' שהוא בחי' חסד ולא גבו' ומ"מ הרי החסד הוא בבחי' א"ס, כמו"כ השגה דאצי' הגם שזהו השגה ה"ז בבחי' א"ס. והנה איך הוא השגה הבלתי מוגבלת זה אינו מושג לנו כמו שאין אנו משיגים גם בלי מקום ובלי זמן הגם שזהו בבי"ע הרוחניים כ"ש שלא נודע לנו איך ענין השגה באצי', וזהו שמבין ולא בבינה ידיעא. אבל זאת אנו יודעים שהיא השגה שבבחי' א"ס ובל"ג, משא"כ השגת הנשמות בג"ע היא בחי' השגה מוגבלת כו', שכ"ז הוא מבחי' גילוי הדבור כו'. ומבשרי אחזה אלקה, שהדבור באדם נראה לנפרד דכשהאדם מדבר איזה דבר נדמה שהדבור יוצא ונפרד ממנו ראשון ראשון, ולכן הוא גילוי אל הזולת מפני שיוצא חוץ לעצמותו כו'. וכמו"כ בכדי שיתהוו עולמות ונבראים נפרדים וכמ"ש ומשם יפרד והי' לד' ראשים שהן ד' מחנות שכינה מחנה מיכאל באהבה מחנה גבריאל ביראה שהן בבחי' התחלקות ובבחי' גבול כו' זהו מבחי' דבור שהוא בחי' לבוש הנפרד כו'. ובאמת הדבור אינו נפרד גם באדם שהרי ע"י הדבור הוא התגלות כל הכחות שכל ומדות שהכל מתגלה ע"י הדבור,

ומאחר שכל הכחות מתגלים ע"י הדבור א"א לומר שהדבור הוא נפרד, ובפרט שע"י מתקרב הזולת איליו, וכמו המקרב את זולתו הוא שמדבר עמו דברי אהבה, וכן בהשפעת השכל כשמשפיע אל הזולת הרי משתווה שכל הזולת לשכלו, הרי שהדבור אינו נפרד כו' וכמ"ש במ"א, וכ"ש למעלה שהדבור אינו נפרד כו'. ובאמת לאמיתו אין לך דבר שחוץ לעצמו שאין הדבור וגם הנבראים אינם נפרדים, רק שדברה תורה כלשון בני"א, שכמו שהדבור באדם הוא שיוצא חוץ לעצמותו, כמו"כ הדבור למעלה הוא הגילוי אל הזולת כו', דהיחוד דבחי' הדבור אינו כמו בהמדרי' העליונות, עם היות שגם הדבור הוא מיוחד, מ"מ אינו כמו במדות כו' וכמ"ש במ"א. ולכן בהפסוק שמדבר ביחוד המדות וכמ"ש לך ה' הגדולה והגבו' כו' גא' לך ה' הממלכה שגבי מל' אומר לך בפ"ע, והיינו שגם המל' היא מיוחדת ומ"מ אינו כמו היחוד דהמדות כו'. ולכן בחי' מל' שהיא בחי' דבור ה"ה בבחי' מקור לעולמות כו', וכן הגילוי באצי' הוא ג"כ בחי' דבור וכמ"ש בס"י ודברו בהם ברצו"ש, וכת' הלא כה דברי כאש שהקו הנמשך מבחי' מל' דא"ס ה"ז בחי' דבור רק שנק' דברי דבור שלי המיוחד בי כו'. וזהו ג"כ בחי' מל' שהיא בחי' דבור וכמ"ש בדבר ה' שמים נעשו בע"מ נברא העולם כו' ויאמר אלקי' כו' שבבחי' דבור ואמירה נתהוו עולמות ונבראים כו', ובחי' זו נק' ארץ כו'.

(ב) והנה יתרון ארץ בכל היא. דהנה כתי' כל הנקרא בשמי דכל הוא הנקרא ונמשך בשמי, כל הוא בחי' יסוד שנק' כל ע"ש נוס' שערי בינה שנמשכים ביסוד, בינה הוא בחי' השגה והבנה בגדולת א"ס ב"ה, ושערי בינה הן הנמשכים מהבינה אל המדות, דמה שמושג בבינה יהי' נמשך אל הלב, וכמא' בינה ליבא ובה הלב מבין, שנרגש בלב איך שכולא קמי' כלא חשיב, וכמ"ש וידעת היום והשבת אל לבבך כי הוי' הוא האלקים שיורגש בלב איך שהוי' אלקים כולא חד כו', וכמ"ש נודע בשערים בעלה כחוס' לפום מאי דמשער בליבי כו'. וע"ז אנו מבקשים ותן בלבנו בינה להבין שזהו להבין דבר מתוך דבר, תוך דבר בחי' ממכ"ע ודבר סוכ"ע, ומתוך דבר בחי' ממכ"ע נבין דבר בחי' סוכ"ע דאני ה' לא שניתי שלא יש שום שינוי בין קודם הבריאה לאחר הבריאה אתה הוא קודם שנבה"ע ואתה הוא לאחר שנבה"ע מפני שזהו הארה שאינו תופס מקום כלל, ולכן הוי' אחד שגם שנתהוו ז"ר וארץ וז"ר העולם הכל בטל בתכלית וכלא ממש כו', וזהו בינה ליבא כו'. ולמעלה בינה הוא בחי' עדאת"כ ודבור הוא בחי' עדאת"ג ונק' עוה"ז ועוה"ב דמל' הוא בחי' עוה"ז שבבחי' גילוי ובינה הוא בחי' עוה"ב שבבחי' העלם כו'. וזהו יתרון ארץ בכל דכאשר בבחי' דבור עליון שהוא בחי' ארץ נמשך בחי' בינה ה"ז יתרון ארץ כו'. דהנה דבור באדם הוא שיחת חולין, ופעם מדבר דברי שכל, וגם מדבר דברי תורה, אבל עצם הדבור הוא שיחת חולין, וכמו"כ למעלה הדבור הוא בחי' מילין * דלאו אורחא דמלכא לאשתעי במילין דהדיוטא. והגם שזהו ע"מ שהן מקור התהוות העולמות מאין ליש, הנה לגבי אוא"ס ב"ה

ה"ז מילין דהדיוטא כו', וע"כ כאשר נמשך מבחי' בינה בדבור בחי' מל' ה"ז יתרון ארץ כו'. והנה היתרון הנעשה בדבור מהמשכת בחי' בינה הוא, דהנה הדבור מקבל כל המדות ומגלה אותן וכמ"ש כל הנחלים הולכים אל הים כו', וכמו מצפון המדות שבלב מתגלים ע"י הדבור, וכמו כאשר מתעורר בלבו במדת האהבה ה"ז עדיין בהעלם בלבו, ובא בהתגלות ע"י הדבור שמדבר דברי אהבה בדברים היוצאין מן הלב, וכשמתעורר במדת הגבו' בכעס ורוגז מדבר דברי כעס כו'. ובמדות הרי יש כמה פרטים במזיגה והרכבת המדות וכמו חסד שבחסד וגבו' שבחסד ות"ת שבחסד כו', וכמו"כ בגבו' ות"ת כו', והדבור מקבל כל המדות ומגלה אותם כו'. ובהכרח שהדבור גדול מכולם מאחר שמחבר כולם, שהרי כל מדה היא רק מדה פרטיות (וכמ"ש במ"א שגם גבו' שבחסד היא בחי' חסד בעצם וכן חסד שבגבו' היא בחי' גבו' בעצם כו') והדבור מקבל כל המדות וגם שהן הפכים זמ"ז הכל מתקבל בדבור, וכמ"ש כל הנחלים כו' והים אינו מלא וכת' ארץ לא שבעה מים כו', הרי בהכרח שיש בדבור יתרון על המדות כו'. והיתרון הוא התרחבות הכלים שבדבור דמשו"ז מקבל הכל גם הפכים כו'. דזהו ההתחדשות שבתיקון שנעשו ריבוי הכלים ומשו"ז התכללות ההפכים. דבתהו היו כל המדות בבחי' קו א' שכל מדה לא סבלה מדה ההפכיות שזהו מפני מיעוט הכלים דתהו שהיו בבחי' כלים קטנים כו', וכמו"כ הקטן שאינו יכול לסבול דבר הפכי מפני קטנות הכלי שלו כו'. ובתיקון הוא שיתקבלו ויתכללו ההפכים שזהו מפני רוחב הכלי שיכולים לקבל הכל מי קצו אלץ צו נעמען כו', וכמו"כ בדבור שמתקבלים כל מדות ההפכיים זהו מפני התרחבות הכלים כו'. דעיקר התרחבות הכלים הוא בדבור, וכידוע דמח' דבור הן בחי' כלל ופרט דמח' היא כלל ודבור פרט, דמה שבמח' חושב במעט זמן ובמיעוט אותיות בא בדבור בריבוי זמן ובריבוי אותיות כו'. ובמח' גופא ידוע שיש מח' שבמח' ודבור שבמח' ועשי' שבמח', דמח' שבמח' הוא מח' עיונית דהיינו אור השכל בעומק ובפנימיות שלו שאז האותיות אינן נרגשין כלל, דבעומק ובפנימיות השכל הוא התגברות האור ביותר עד שאין האותיות נרגשים כו'. ודבור שבמח' הוא שחושב את השכל בלבושי השגה ובכמה ענינים שאז נרגשים אותיות. אך זהו כמו שחושב השכל לעצמו, ועשי' שבמח' הוא שחושב איך לדבר כו'. והרי אנו רואין דריבוי האותיות יותר הוא בעשי' שבמח' כו'. דבמח' עיונית האותיות הן במיעוט ביותר, וגם כשחושב השכל לעצמו לא יש שם ריבוי אותיות רק כשחושב איך לדבר כו'. ועיקר ריבוי האותיות הוא בדבור. וגם בדבור יש מח' שבדבור שזהו המח' איך לדבר, דבדבור ממש מתרבים האותיות גם לגבי מח' שבדבור, הרי שבדבור הוא התרחבות הכלים יותר. ולכן אנו רואין שבדבור יהי' התיישבות והנחת הענין (דיא רעכטקייט פון דעם ענין) יותר מבמח', שגם אם במח' אין הענין גוח לו כ"כ ובדבור נעשה הנחת הענין בטוב שזהו מצד התרחבות הכלים שבדבור כו', והתרחבות הכלים הוא מהמשכת הבינה שבדבור. דהנה רוחב הכלים בכלל זהו מהמוחין, דזהו ג"כ מה שנתחדש בתיקון להיות בחי' מוחין. דתהו עיקרו בחי' מדות, והי' בתהו ג"כ מוחין, אך לא הי' להם התחברות עם המדות, וכללות בחי' התהו הוא בחי' מדות כו' וכמ"ש במ"א. ותיקון עיקרו בחי' מוחין והוא ציור המוחין שגם המדות הן

ע"פ המוחין דוקא, ומשוי' הוא התחברות ההפכים מפני המוחין שנעשה רוחב הכלים שיקבל הפכים כו', וכמו סבא דעתוהי סתום כחמר טב דשקט ושכיך שזהו מבחי' מוחין דגדלות דוקא דמשוי' שקיט ושכיך כו' וכמ"ש במ"א. וכמו"כ התרחבות הכלים שבדבור זהו מבחי' בינה ובחי' אוא"ס שבבינה, שהו"ע התגלות עתיק שבבינה כו'. וכמו שהארץ מצמיח עשבים ואילנות והרי צומח הוא למעלה מהארץ שהוא בחי' דומם, ומ"מ ה"ה צומח מהארץ דוקא, וצומח כמה מיני עשבים הפכים שיש עשבים מחיים ועשבים ממיתים ויש מרים ומתוקים והכל צומח מן הארץ. וכ' באגה"ק ד"ה איהו וחיוהי שזהו מבחי' אוא"ס הסוכ"ע דומתחת זרועות עולם שמראה כחו ויכולתו בהארץ, הרי הצמיחה מה שצומח הכל מן הארץ זהו מכח אוא"ס הסוכ"ע כו'. וכמו"כ התרחבות הכלים בדבור לקבל כל המדות וההפכים זמ"ז זהו מבחי' בינה ומבחי' אוא"ס שבבינה כו'. וזהו יתרון ארץ בכל הוא היתרון שבבחי' מל' בהתרחבות הכלים שבמל' ע"י ההמשכה דמבינה למל'. והוא ע"י עיני כל אליך ישברו מלמטלמ"ע דהלב רואה הלב שומע הלב מבין כו', והוא ביטול המדות לאלקות כו', וכמ"ש שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה כו' שע"ז נמשך בחי' כל בבחי' ארץ להיות יתרון ארץ כו', וכמ"ש לך ה' הגדולה והגבו' שע"י הביטול דמדות העליונות לאוא"ס ב"ה ע"ז כי כל בשמים ובארץ דאחיד בשמי' ובארעא שזהו ג"כ חבור בחי' בינה ומל', וזהו כל הנקרא בשמי שמי הוא בחי' מל' וכל הוא בחי' יסוד שבו נמשכים נש"ב נקרא בשמי ע"י שע"י כל אליך ישברו כו'.

ג) מלך לשדה נעבד וארז"ל במד"ר מלך זה הקב"ה כמד"א ה' מלך, שדה זו ציון כמד"א ציון שדה תחרש, נעבד כמד"א וינחתו בג"ע לעבדה ולשמרה. ובוהר כאן פי' מלך לשדה נעבד מלך עילאה אתחבר להאי שדה כד איהו נעבד, דהוהר מפרש לא כפשוטו של מקרא דהמלך נעבד לשדה דמ"ש נעבד קאי על מלך, ובוהר מפרש דמלך עילאה אתחבר להאי שדה כד איהו נעבד, דמ"ש נעבד נעבד קאי על השדה. וצ"ל מה"ע מלך עילאה אחרי שכבר א' ויתרון ארץ בכל היא שזהו ההמשכה מבינה למל' מהו עוד מלך עילאה אתחבר כו'. אך הענין הוא דיש ארץ ושדה, ארץ הוא ארץ סתם היינו כל חלקי הארץ, ושדה הוא חלק המובחר שבארץ הראוי לזריעה, ובארץ ג"כ יש צמיחת עשבים ואילנות רק שזהו שצומח מעצמו, ושדה הוא שע"י זריעה שהצמיחה שע"י זריעה היא משובחת הרבה יותר וכמ"ש באגה"ק סי' ק'. וארץ ושדה שניהם במל' רק שדה הוא מדרי' עליונה יותר בבחי' מל'. ובד"כ ארץ הוא בחי' חיצוניות המל' ושדה בחי' פנימיות המל'. וכן מובן מהמדרש שאו' שדה זו ציון שזהו בחי' פנימיות המל', וכידוע בענין על ירושלים עירך וציון משכן כבודך, דירושלים הוא בחי' חיצוניות המל' וציון בחי' פנימיות המל'. ועבודת השדה הוא זריעת המצות וכמ"ש לעבדה ולשמרה, לעבדה רמ"ח מ"ע ולשמרה שס"ה ל"ת שע"ז ממשיכים בחי' מלך עילאה שלמעלה מבחי' ויתרון ארץ בכל היא. דהנה נת"ל דיתרון ארץ בכל הוא ההמשכה מבחי' בינה עדאת"כ בחי' עוה"ב וכמאדז"ל ג' הטעימן הקב"ה מעין עוה"ב

שנא' בהם בכל מכל כל, הרי כל הוא עוה"ב. והטעם שעוה"ב נק' כל הוא ל' כלליות משום דלא תחסר כל בה. דפעם נא' בחסר כל שחסר בחי' כל, ובעוה"ב לא יהי' חסרון כלל דלא תחסר כל בה. אמנם בעבודה דמצות אמרו"ל יפה ש"א בתשובה ומע"ט בעוה"ז מכל חי עוה"ב דקיום המצות בעוה"ז הוא יפה מבחי' כל שהוא חי עוה"ב. ומש"א יפה ש"א של קורת רוח בעוה"ב מכל חי עוה"ז ג"ז אמת, שזהו מצד גילוי האלקות שבעוה"ב. ומ"מ מצות בעוה"ז יפה יותר דתרי"ג מצות דאורייתא וז"מ דרבנן הן תר"ך עמודי אור בחי' כתר. דהנה כי בי"ה ה' צור עולמים ביו"ד נברא עוה"ב ובה' נברא עוה"ז, דבה' נברא עוה"ז הוא בחי' דבור ה' אחרונה דש' הוי' כנ"ל, ועוה"ב הוא ה' ראשונה דש' הוי', דביו"ד נברא עוה"ב בחי' חכ', והרי יו"ד הוא בחי' צמצום, וכתי' והחכ' מאין תמצא שהחכ' נמצאה מהכתר בבחי' מציאה, כי אנת הוא חד ולא בחושבן שאינו בחשבון ע"ס, חכ' היא בחי' יו"ד שכוללת ע"ס, אבל חד ולא בחושבן הוא שאינו בחשבון הע"ס. חשבון הו"ע ערך דא' לגבי אלף הוא כמו אלף לגבי אלפי אלפים. אבל לא בחושבן הוא שבאין ערוך דבחי' הכתר מובדל בערך עד שהתהוות החכ' מהכתר הוא בבחי' מציאה שלא נודע מאין בא, והוא בבחי' יש מאין כו'. וע"י המצות תרי"ג מצות דאורייתא וזמד"ר הן תר"ך עמודי אור גילוי בחי' הכתר כו', והיינו שע"י המצות נמשך גילוי אור חדש כו'. דההמשכה דויתרון ארץ בכל היא אין זה אור חדש כ"א חידוש הישנות, וזהו צמיחת הארץ בכח עצמה שזהו רק חידוש הישנות כו'. ונת"ל שזהו מבחי' סוכ"ע, הנה זהו מבחי' האור השייך אל העולמות שאין זה אור חדש בעולם כו', ושרש ההמשכה הוא מבחי' עיגול הגדול שלפני הקו, וכידוע שכל העיגולים הן מעה"ג שלפני הקו שזהו האוא"ס שנתעלם, שבתחלה הי' מאיר במקום החלל וע"י הצמצום הוא שנסתלק ונתעלם, דהמשכה זו הוא רק מהעלם אל הגילוי לא גילוי אור חדש, דמאחר שכבר הי' בגילוי במקום החלל שהוא בבחי' שייכות אל העולמות ונתעלם אח"כ, ע"כ גם כאשר חוזר ונמשך אין זה אור חדש כו', אבל ע"י המצות הוא שנמשך אור חדש וכמ"ש אור חדש על ציון תאיר כו'. וזהו כללות ההפרש שבין תפלה ותורה, דתפלה היא מלמטלמ"ע ותורה מלמעלמ"ט. שגם בתפלה יש המשכה והו"ע יהי רצון שנמשך רצון חדש, אך זהו רק התחדשות לגבי הרצון המלוכש בחכ' כו', וכמו לרפאות החולה הרי אין זה התחדשות ממש, שגם קודם שנחלה הי' בו המשכת החיות והרפואה הוא שיהי' המשכת החיות כמו שהי' קודם בהיותו בריא, הרי אין זה התחדשות ממש. כו' (ומ"מ אין זה כמו באכילה, דהמשכת החיות הוא מהאור והחיות שכבר מלוכש בגוף והרפואה שנמשך חיות מאור הנפש שלמעלה מבחי' התלבשות ממש כו' וכמ"ש במ"א. והדוגמא למעלה הוא שההמשכה מבחי' סוכ"ע, אבל אין זה התחדשות ממש כו') וכמו"כ לברך השנים שאין זה או"ח כ"א חידוש הישנות כו', וכמ"ש א' ובטובו מחדש בכי"ו תמיד מע"ב, כי יש שנה שיש ברכה בפירותי' משא"כ בשנה אחרת, הרי גם הברכה הוא רק לחדש הישנות. ובגמ' בסוף כתובות עתידה חטה שתהי' כשתי כליות של שור הגדול שזהו ברכה מרובה מאד, מ"מ אין זה התחדשות רק ע"י תוס' אור במל', דכאשר

ההמשכה בבחי' מל' הוא בבחי' תוס' וריבוי אור אזי גם ההשפעה למטה הוא בריבוי כו', וכמ"ש מאשר שמנה לחמו שיש לחם פג ולחם עוני דהשפעה שהיא בצמצום זהו שנמשך מבחי' לחם עוני, וכאשר ההשפעה היא בריבוי השפע ז"ע שמנה לחמו כו'. וכ"ז הוא שנמשך ע"י התפלה והוא בהקדמת היחוד דק"ש ה' אחד, דהיינו ז"ר וארץ וד"ר העולם בטלים ומיוחדים בתכלית שהו"ע עיני כל אליך ישברו בחי' בינה ליבא ובה הלב מבין כו' כנ"ל, ועי"ז בייב ברכות האמצעית דתפלה נמשך בחי' הרצון כנ"ל שו"ע ויתרון ארץ בכל כו'. אבל ע"י התורה שהיא המשכה מלמעלמ"ט הוא שנמשך גילוי או"ח ממש וכמא' בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, שד"ת צריכים להיות בכי"ז כחדשים, וההמשכה דתורה הוא גילוי בחי' אור חדש כו'. וע"ד מ"ש כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה כו', דתוס' ברכה שמגרעין אחד יהיו מאה גרעינין זה יכול להיות גם משו"א דעכשיו. אבל שו"א החדשים הוא שיהי' גילוי אלקות ממש למטה וכמ"ש ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר כו' כי עין בעין יראו כו', וזהו ההמשכה שע"י המצות שנמשך גילוי או"ח מבחי' עצמות א"ס כו'. וזהו בחי' מלך עילאה דאתחבר להאי שדה דהיינו בחי' פנימיות הכתר כו'. ובוהר אי' מלך עילאה דא קוב"ה, וקוב"ה הוא בחי' ת"ת דת"ת ממשיך מבחי' פנימיות הכתר. וזהו ההפרש אם ההמשכה היא מבחי' יסוד או מבחי' ת"ת, דההמשכה דיסוד הוא מבחי' בינה, וההמשכה מת"ת זהו מבחי' פנימיות הכתר כו'. ומלך עילאה אתחבר בהאי שדה כד איהו נעבד בעבודת המצות שנק' עבודה וכמו עבודת השדה שזהו בטורח ויגיעה שצ"ל חרישה וזריעה כו'. וכמו"כ במצות צ"ל חרישה דמרפא ארעא לרפות החומריות והגסות דנה"ב שיהי' ראוי לזריעה כו' וכמ"ש בד"ה האזינו, ואח"כ צ"ל הזריעה אור זרוע לצדיק שג"ז צ"ל בטורח ויגיעה וכמ"ש תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, כל הוא העמוד המהבך געה"ע וגעה"ת בחי' בינה ומל' כו'. ואזי מרוב שיש ריבוי מדרי' כל, הגם דבספרים נז' רק ב' מדרי' געה"ע וגעה"ת הנה יש מדרי' עד אין שיעור וכמא' צדיקים אין להם מנוחה כו' שנא' ילכו מחיל אל חיל כו', ועבודה בשמחה טוב יותר מכל המדרי' כנ"ל כו'. ובכדי שיהי' השמחה צ"ל ובטוב לבב שהו"ע רעו"ד, דתענוג תלוי ברצון דכאשר רוצה בזה יתענג וישמח בו. וזהו בשמחה ובטוב לבב שע"י רעו"ד יהי' השמחה בקיום המצות כו'. וז"ע עבודת השדה שצ"ל עבודה ויגיעה בקיום המצות חרישה וזריעה שיהי' שמחה ש"מ כו' ואזי מלך עילאה אתחבר בהאי שדה שלמעלה מבחי' ויתרון ארץ בכל כו', וכמ"ש בסדה"י בפ"י הברכה בא"י אמ"ה דעולם הוא בחי' עוה"ב ומלך הוא למעלה מעוה"ב והיינו בחי' מלך עילאה כו' כנ"ל.

(ד) והנה בזה שם פי' עוד מלך לשדה נעבד לגריעותא, מלך הוא בחי' מל' דקדושה לשדה נעבד שדה דלעו"ז, דאית שדה ואית שדה, דכמו שיש שדה דקדושה בחי' שדה אשר ברכו ה', כמו"כ יש שדה דלעו"ז והוא שדה טריפה וכמ"ש ובשר בשדה טרפה שזהו לאו דטריפות, ולכאז' הול"ל ובשר טרפה בשדה מאי ובשר בשדה טרפה אלא הכוונה שהשדה הוא שדה טרפה. והענין הוא דהנה כתי' כבוד מלכותך יאמרו וגבורתך ידברו שיש כמה גבורות

וצמצומים בבחי' מל', דבכדי שיהי' התהוות מציאות יש הוא ע"י כמה צמצומים צמצום אחר צמצום כו'. אך תכלית הכוונה בהתהוות היש הוא שיהי' ביטול היש לאין, וזהו שהמצות נתלבשו בגשמיות שע"ז הוא ביטול היש. ולכן מלאכים שבקשו תורה אשר תנה הודך על השמים לא ניתן להם מפני שהמצות צ"ל בגשמיות כו', וכ"ז הוא מפני שהצמצום אינו צמצום אמיתי ויש מ"מ הארת אלקות שלכן הוא בחי' ביטול היש כו'. אך בסט"א הוא צמצום גמור שמעלימים ומסתירים לגמרי והן בבחי' יש גמור שלא יש בהם בחי' ביטול כלל, וכמו פרעה שא' לי יאורי ואני עשיתני כו', וז"ע שדה טרפה. דשדה דקדושה בחי' מל' יש בה בחי' הביטול ובפרט בבחי' שדה שהוא בחי' הפנימיות כנ"ל, והוא כמו המצות מעשיות ותורה בענינים גשמיים ונשמות כמו שבאו בהגשמה, שבכ"ז הוא בחי' הביטול כו' אבל שדה דלעו"ז הוא בבחי' ישות גמור והו"ע תענוגים גשמיים בתאות היתר ותאוות איסור ר"ל, דכאשר האדם נמשך אחריהם ח"ו ה"ה גורם גלות השכינה, וכמ"ש תחת שלש רגזה ארץ כו' ושפחה כי תירש גבירתה. וזהו מלך לשדה נעבד דבחי' מל' דקדושה נעבד ח"ו לשדה טרפה. וזהו בא נחש על חוה והטיל בה זוהמא, חוה היא בחי' לילה ללילה יחוה כו', והוא שרגלי' יורדות בהיכלות הקלי'. אמנם שרה תקנה חטא עה"ד וכמ"ש ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו דהעיקר שאשתו ג"כ עלה דנחתית וסלקית (עמ"ש בד"ה ויהיו חיי שרה, עטר"ת) וע"ז זכתה לחיין עילאין כו'. וז"ע חיי שרה שרה הוא ל' שררה בחי' מל' דאצי' דלית לה מגרמא כלום, ודוד שהי' מרכבה לבחי' מל' לא הוי לי' שנין רק שאדה"ר נתן לו ע' שנה. אמנם שרה ע"י שתקנה חטא עה"ד זכתה לחיין עילאין וכמ"ש אשר יעשה אותם האדם וחי בהם שזהו ההמשכה שע"י המצות, והיינו גילוי בחי' מלך עילאה דאתחבר להאי שדה כו'. וזה"ע מאה שנה ועשרים שנה אתר דאתכליל ממאה בחי' כתר ועשרים בחי' חו"ב. דהנה אנת הוא חד ולא בחושבן כו' אנת הוא דאפיקת עשר תיקונין וקרינן לון עשר ספירן כו'. אנת הוא חד הוא בחי' כתר שאינו בחשבון הע"ס. ולהיות שכתר הוא בחי' ממוצע בין המאציל אל הנאצלים ע"כ הע"ס שבכתר גופא הן בתכלית השלימות שכלולים יו"ד מיו"ד וזהו מאה שנה כו'. אנת הוא דאפיקת עשר תיקונין הן הע"ס שראשית השתלשלותם הוא מחכ' כו', וקרינן לון עשר ספירן מל' אבן ספיר ל' בהירות שאינם מעלימים על אוא"ס. דנבראים מעלימים על אוא"ס, אבל הע"ס הן בבחי' ספירות ובהירות שאינם מעלימים על אוא"ס אדרבא מגלים אוא"ס כו'. ולהיות שחו"ב הן ראשית ההשתל' ע"כ הן ספי' שלימות שכלולים מיו"ד וזהו עשרים שנה כו'. ושבע שנים הן ד' מדות שע"י הוא ההמשכה בבחי' מל' דובטובו מחדש כו' מעשה בראשית דבראשית ברא בחוכמתא ברא כולם בחכ' עשית בבינה כו', והתהוות היא מבחי' מל', והיינו ההמשכה מבחי' חו"ב למל', וז"ע שבע שנים שע"י המדות נמשך מחו"ב למל' כו'. והמשכה זו הו"ע ויתרון ארץ בכל הוא שזהו ההמשכה מבינה למל' כנ"ל, ומאה שנה הו"ע מלך לשדה נעבד, מלך עילאה דאתחבר להאי שדה בחי' פנימיות הכתר חד ולא בחושבן כו'. וזהו שמקדים פסוק ויתרון ארץ בכל שהוא ביאור על מאה שנה ועשרים כו' דעשרים שנה ושבע שנים זהו מבחי' יתרון ארץ בכל היא, ומאה שנה הו"ע מלך לשדה נעבד בחי'

מלך עילאה שהמשיכה שרה ע"י תיקון חטא עה"ד שזהו עבודת השדה כו', וכ"ז הוא ההמשכה בבחי' מל'. ואו' אח"כ שני חיי שרה, דהיינו ההמשכה בבי"ע דכל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, דתכלית הכוונה היא שיהי' ההמשכה בבי"ע, ועז"א שני חיי שרה שזו ההמשכה שנמשך בבחי' מל' יהי' ההמשכה גם בבי"ע כו'. והוא דכאשר ממשיכים תוס' אור במל' נמשך ג"כ האור בבי"ע, ובפרט שההמשכה היא ע"י קיום המצות למטה ע"כ נמשך האור והגילוי גם למטה כו'. וזהו חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום כו', דע"י המצות הוא המשכת האור במל' כנ"ל, והברכה היא שיהי' ההמשכה למטה כו'. וזהו ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים כו', דשרה היא בחי' מל' וצריכים להמשיך תוס' אור במל'. ויש בזה ב' אופנים הא' ההמשכה מבחי' בינה, ובד"כ הוא מבחי' חיצוניות האוא"ס שזהו ג"כ תוס' אור רק שהוא לחדש הישנות בבחי' תוס' ברכה כו' והוא שנמשך ע"י עבודת האדם בכח עצמו כו', והו"ע ויתרון ארץ בכל היא כו'. והב' ההמשכה מבחי' פנימיות הכתר שהיא ההמשכה מבחי' עצמות א"ס בחי' אור חדש שנמשך ע"י המצות כו'. והו"ע מלך לשדה נעבד דמלך עילאה אתחבר להאי שדה כו'. וזהו עשרים שנה ושבע שנים שז"ע ויתרון ארץ בכל ומאה שנה בחי' מלך לשדה נעבד כו'. והו"ע חיי שרה שזכתה לחיין עילאין כו'. וזהו ההמשכה בבחי' מל'. ושני חיי שרה הו"ע כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו כו' שאותה ההמשכה שבבחי' * יומשך בגילוי בבי"ע כו'.

בס"ד פר"ת *

סמוכים לעד לעולם עשויים באמת וישר. ואי' בזהר בראשית דל"ה ע"א וז"ל אבל סמך דא עזר (עמ"ש הפרדס ש"ח פי"ח, וי"ל דסמיכה הוא שסומך אותו שלא יפול יותר וכמ"ש בס' אשל אברהם על מ"ש בזהר בהקדמה ד"ב ע"ב באות ס' דאית בי' סמיכה לנופלים ואות ס' סמך לו בגין דלא יפלון יותר, ועזר הוא שנעשה בו התחדשות ע"י העזר וסיוע, וכאן מפרש הזהר דהסמיכה היא מלמטלמ"ע שהתחתון סומך את העליון

(*) כ"ה בגוכי"ק, ואוצ"ל: שבבחי' מל'.

(*) כנראה מהיומן — נדפס לקמן בהוספות — נאמר כי מריחשון. מאמר זה נדפס בקי' בס"ע (תשי"ב). ההערות בשוב"ג הן מכ"ק אדמו"ר שליט"א.

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ראשון

היכל
תשיעי

קונטרס

כ"ף מרחשון - תשנ"ב

•

מאת
כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן
מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים”

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות חמשים ושתיים לבריאה
הי' תהא שנת נפלאות בכל
צדי"ק שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א

בס"ד.

פתח דבר

לקראת כ"ף מרחשון הבעל"ט, יום הולדת את כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב)
נ"ע — הננו מוציאים לאור את המאמר ד"ה ויהיו חיי שרה גו', שאמר כ"ק
אדמו"ר שליט"א בהתוועדות דשבת פ' חיי שרה ה'תש"ל.

מערכת „אוצר החסידים"

מוצש"ק פ' וירא ה'תשנ"ב (ה' תהא שנת נפלאות בכל)
שנת הצדי"ק לכ"ק אדמו"ר שליט"א,
ברוקלין, נ.י.

בס"ד. ש"פ חיי שרה ה'תש"ל

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה. ומדייק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע בעל יום ההולדת דכ"ף מרחשון במאמרו ד"ה זה, הרי כבר נאמר ויהיו חיי שרה, ולמה נכפל עוד פעם שני חיי שרה. וממשיך בהמאמר, שבזה"ר עה"פ ויהיו חיי שרה מבאר תחלה את הפסוק ויתרון ארץ בכל היא מלך לשדה נעבד, ולאח"כ אומר דענין ויהיו חיי שרה הוא ששרה זכתה לחיין עילאין. ומבאר בהמאמר השייכות דויתרון ארץ בכל היא מלך לשדה נעבד לוייהו חיי שרה, דארץ ושדה הם בחינת מלכות וענין יתרון ארץ בכל היא מלך לשדה נעבד הוא המשכת האורות שלמעלה ממלכות, בחינת כל ובחינת מלך, במלכות. וזוהי השייכות דויתרון ארץ בכל היא מלך לשדה נעבד לוייהו חיי שרה, כי שרה היא בחינת מלכות (דוגמת ארץ ושדה), וזה ששרה זכתה לחיין עילאין הוא שנמשכו בה האורות שלמעלה ממלכות. ומבאר בארוכה ד' הענינים שבפסוק ויתרון ארץ גו', שתי הבחינות שבמלכות, ארץ ושדה, ושתי הבחינות בהאורות שלמעלה מהמלכות הנמשכים במלכות, בחינת כל ובחינת מלך. ומבאר, דעשרים שנה ושבע שנים הוא ע"ד בחינת כל, ומאה שנה הוא ע"ד בחינת מלך. ולאחרי זה מבאר (בסיום המאמר), דויהיו חיי שרה הוא המשכת החיין עילאין (מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים) במלכות, ושני חיי שרה הוא, שהחיין עילאין נמשכו בבי"ע. וצריך להבין, דבכדי לבאר ההוספה דשני חיי שרה על ויהיו חיי שרה נוגע לכאורה רק שויהיו חיי שרה הוא המשכת חיין עילאין במלכות, דעפ"ז יש לבאר שההוספה דשני חיי שרה היא ההמשכה בבי"ע, ומזה שביאור זה בא (בהמאמר) לאחרי ביאור הפסוק ויתרון ארץ גו' ושייכותו לוייהו חיי שרה, משמע, שע"ז מיתוסף ביאור בהענין דשני חיי שרה (ההמשכה בבי"ע).

(ב) **ויובן** זה ע"פ המבואר בהמאמר החילוק בין ארץ ושדה, דארץ הוא כללות העולם, ושדה (המובחר שבארץ) הוא הגן עדן. וחילוק זה שבין כללות העולם לג"ע (שכללות העולם נקרא ארץ וג"ע שדה) הוא בשרשם. דהתהוות העולם

(1) ריש פרשתנו.

(2) דשנת פר"ת – נדפס בסה"מ פר"ת ס"ע קמ ואילך. וכנראה שהוא מיוסד על מאמר ד"ה זה בסה"מ תר"ל ע' יט ואילך.

(3) פרשתנו (קכב, א).

(4) קהלת ה, ח.

(5) זהר שם (קכב, ב).

(6) כדלקמן סעיף ט.

(7) בכמה ענינים דלקמן ראה גם ביאורו לאדהאמ"צ בהוספות קכט, ד ואילך. וראה גם ד"ה נחמו עת"ר (בסה"מ עת"ר ע' ריח. ע' רכב ואילך). סה"מ מלוקט ח"ג ע' רמב ואילך.

הוא מבחינת חיצוניות המלכות שנק' ארץ, והג"ע הוא מבחינת פנימיות המלכות שנק' שדה. וממשיך בהמאמר, דכמו שמעלת השדה כפשוטה היא שהוא מקום הראוי לזריעה, עד"ז הוא בנוגע לג"ע, שהוא מקום מוכשר להמשכת הגילוי דאוא"ס (צמיחה) שע"י זריעת המצוות. [וכמבואר במק"א⁸ עה"פ ויקח ה' אלקים את האדם ויניחהו בגן עדן לעבדה ולשמרה וארז"ל⁹ לעבדה זה רמ"ח מ"ע ולשמרה זה שס"ה מל"ת, דהטעם על זה שהניחהו בג"ע (דוקא) לעבדה ולשמרה, הוא, כי ג"ע הוא מקום מוכשר להגילוי שנמשך ע"י קיום המצוות. וזה שנמשך הגילוי ע"י קיום המצוות בכללות העולם (לאחרי שגורש האדם מג"ע) הוא כמ"ש¹⁰ וישלחהו ה' אלקים מגן עדן לעבוד את האדמה גו', דענין לעבוד את האדמה הוא לעשות המקום דעולם שיהי' מוכשר להגילוי¹¹]. וזהו ויתרון ארץ בכל היא מלך לשדה נעבד, שהיתרון דארץ [כללות העולם, שהתהוותו היא מחיצוניות המלכות] היא בכל, שנמשך בה בחינת כל, היא ספירת היסוד שנקראת כל¹². ומלך לשדה נעבד הוא המשכת הגילוי דאוא"ס (שלמעלה מבחינת כל) שע"י קיום המצוות. כדאיתא בזהר שם, מאן מלך דא מלך עילאה דאתחבר לשדה כד איהו נעבד, שע"י העבודה בג"ע (שדה נעבד) שהיא העבודה דקיום המצוות (לעבדה רמ"ח מ"ע ולשמרה שס"ה מל"ת), נמשך גילוי אוא"ס (מלך עילאה), שלמעלה מהגילוי דבחינת כל.

ג) **וביאור** ג' מדריגות הנ"ל [המלכות כמו שהיא מצד עצמה, המשכת הגילוי דבחינת כל (יסוד), והמשכת הגילוי דבחינת מלך עילאה ע"י קיום המצוות], הנה החילוק בין יסוד ומלכות הוא¹³, שמלכות היא שרש הנבראים. שלכן נקראת המלכות בשם דיבור (מלכות פה¹⁴), דכמו שהדיבור הוא בשביל הזולת. דנוסף לזה שהדיבור שמדבר בפועל הוא נשמע לזולתו (דזה שהוא נשמע לזולתו הוא ע"י שיוצא לחוץ ונעשה נפרד מהאדם המדבר), הנה גם כח הדיבור שבהאדם עצמו, ענינו הוא זה שבכחו לדבר לזולתו. ועד"ז הוא במלכות, שגם בהיותה באצילות (לפני שיורדת להחיות הנבראים) היא שורש ומקור הנבראים. ויסוד הוא סיום האצילות (סיומא דגופא¹⁵), בדוגמת המדות שבאדם, דהגם שהם שייכים להזולת, הרי ענינם הוא¹⁶ שהאדם מתעורר ומתפעל. וזהו ויתרון ארץ בכל היא, שהיתרון דארץ (מלכות, שרש הנבראים) הוא שנמשך בה בחינת כל, יסוד (סיום האצילות).

(8) סה"מ עת"ר ע' רטו ואילך.

(9) בראשית ב, טו.

(10) אוה"ת בראשית (כרך ו' תתרמא, סע"ב – בשם ארז"ל). וראה לקו"ת שה"ש (מח, ד). יל"ר עה"פ

בראשית שם. זח"א כז, א. תקו"ז תכ"א (סב, א). שם תנ"ה (פח, ב).

(11) בראשית ג, כג.

(12) אבל מ"מ „אין זה דומה כלל לכמו שהי' קודם" (סה"מ עת"ר שם).

(13) ראה זח"ג רנז, סע"ב (ברע"מ). פרדס שער יג (שער השערים) ספ"ו. הנסמן בסה"מ מלוקט ח"ג ע'

רמג הערה 26.

(14) ראה תו"א ס"פ תרומה (פא, ב). המשך תרס"ו ע' רפד ואילך. ובכ"מ.

(15) תקו"ז בהקדמה („פתח אליהו") יז, א.

(16) ראה גם סה"מ ה"ש"ת ע' 24 (דזהו החילוק בין מדות למלכות). לקו"ש ח"ו ע' 114 ואילך.

י"ש לומר, דזה שהמשכה זו נקראת יתרון ארץ, הגם שהמלכות מקבלת תמיד מז"א (מדות), הוא, כי ההמשכה מז"א למלכות היא (בדרך כלל) באופן שע"י שהמלכות מקבלת בתוכה את האורות דז"א היא משתנית¹⁷ [וע"ד כשאדם מדבר דברי אהבה, דכיון דזה שהוא מדבר דברי אהבה הוא כדי לגלות האהבה לזולתו, הרי האהבה שנמשכת בהדיבור היא ירידה ושינוי לגבי האהבה עצמה], והיתרון דארץ (מלכות) הוא בכל (יסוד ז"א), שהמלכות מקבלת בחינת היסוד (כמו שהוא בעצמותו¹⁸) – סיום האצילות.

ד) והנה זה שהמשכת הגילוי דבחינת כל הוא יתרון בהמלכות, הוא דוקא בנוגע לחיצוניות המלכות, ארץ. דכיון שחיצוניות המלכות (הדיבור דמלכות) ענינה הוא שהיא שרש הנבראים, לכן, זה שנמשך בה הגילוי דבחינת כל, (סיום ה)אצילות שלמעלה משרש הנבראים, הוא יתרון (חידוש). אבל בנוגע לפנימיות המלכות, הרי אדרבה, ענינה של פנימיות המלכות (ג"ר דמלכות) הוא שהיא מקבלת מהיסוד. וזהו שהג"ע נקרא בשם כל [כמארז"לי שלשה הטעמים הקב"ה בעולם הזה מעין עולם הבא, אלו הן, אברהם יצחק ויעקב, אברהם דכתיב ב'י'²⁰ בכל, יצחק דכתיב ב'י'²¹ מכל, יעקב דכתיב ב'י'²² כל]. כי כל הוא ספירת היסוד (כנ"ל), והג"ע הוא מבחינת פנימיות המלכות שמקבלת מהיסוד.

ה) ומבואר בהמאמר, דזה שהיסוד נקרא בשם כל הוא על שם נו"ן שערי בינה שנמשכים בו (כל בגימטריא נו"ן²³). ומזה מובן, דהיתרון בארץ (מלכות) ע"י בחינת כל הוא בשני ענינים. שנמשך בה היסוד, שהוא סיום המדות דאצילות, ויתירה מזו, שע"י היסוד נמשכים בה נו"ן שערי בינה, מוחין שלמעלה ממדות. ויש לומר, דשני ענינים אלה שייכים זה לזה. והענין הוא, דמדות הם שייכים להזולת. דהגם שהמדות הם ענין שנוגע להאדם עצמו (ולא כהדיבור שהוא גילוי להזולת), מ"מ, הם בדרגת האדם כמו ששייך אל הזולת, והמוחין הם בדרגת האדם כמו שהוא לעצמו, מובדל מהזולת. ולכן, כשהמשכה היא רק מבחינת המדות דז"א שהם שייכים לזולת, אזי, ע"י שהמלכות מקבלת בתוכה את המדות דז"א נעשה בה שינוי (כנ"ל סעיף ג), וזה שהמלכות מקבלת את המדות דז"א כמו שהם [דזהו"ע יתרון

17) ע"ד הלבנה (ששרשה היא מהמלכות), שע"י שהיא מקבלת את אור השמש (ז"א) היא משנית את האור, שנעשה אור הלבנה ולא אור השמש.

18) וע"ד והי' אור הלבנה כאור החמה (ישע"י ל, כו), דהגם שגם אז תקבל הלבנה מהחמה, מ"מ "לא יהי' שינוי האור כלל בהלבנה מכמו שהוא בהחמה" (המשך תרס"ו ע' רצא).

19) ב"ב טז, סע"ב ואילך.

20) חיי שרה כד, א.

21) תולדות כו, לג.

22) וישלח לג, יא.

23) ראה פרדס שבעה ע"ב 13. מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ב ע' תרפז. וש"נ.

ארץ בכל היא, שגם בארץ מאיר הגילוי דבחינת כל כמו שהוא בעצמותו, הוא ע"י שרש ההמשכה הוא מהמוחין, דכיון שהמוחין הם למעלה משייכות לזולת (ענין הדיבור, מלכות), לכן, גם כשההמשכה באה בדיבור, אין ביכולת הדיבור לפעול בה שינוי.

ו) והנה גם המוחין שלמעלה משייכות לזולת הם בכלל סדר ההשתלשלות. והגילוי דבחינת מלך עילאה שע"י קיום המצוות (מלך לשדה נעבד) שלמעלה מבחינת כל, הוא למעלה מהשתלשלות. ולהוסיף, דע"פ המבואר במק"א²⁴ דכל הוא בחינת סובב²⁵, וזה שהיסוד נקרא בשם כל הוא לפי שהיסוד הוא בקו האמצעי שמגיע בכתר (סובב) [וזהו מ"ש²⁶ כי כל בשמים ובארץ ותרגם דאחיד בשמיא ובארעא, כי לגבי הסובב שמים וארץ הם בשוה], צריך לומר, שהגילוי דבחינת מלך עילאה (שע"י קיום המצוות) הוא למעלה גם מבחינת סובב. דסובב הוא שייך לעולמות אלא שהוא למעלה מהם וכולל את כולם כאחד. וזהו כי כל בשמים ובארץ, שגם לגבי סובב יש שמים וארץ, אלא שהוא מחברם ומאחדם – דאחיד בשמיא ובארעא, וע"י המצוות הוא המשכת גילוי עצמות אוא"ס שלמעלה משייכות לעולמות, למעלה גם מסובב. וכמבואר בהמאמר, דההמשכה שע"י קיום המצוות היא מפנימיות הכתר. והחילוק שבין אריך (חיצוניות הכתר) לעתיק (פנימיות הכתר) הוא, דאריך הוא שרש ומקור הנאצלים אלא שהוא מקיף עליהם – סובב²⁷, ועתיק הוא בחינה תחתונה שבמאציל – אוא"ס שלמעלה משייכות לעולמות.

ומבואר בהמאמר, דמלך עילאה הוא ת"ת [כדאיתא בזהר שם מלך דא קוב"ה, וקוב"ה הוא בחינת ת"ת] ות"ת ממשיך מפנימיות הכתר. ויש לומר, דזה שהת"ת (דוקא) ממשיך מפנימיות הכתר, אף שגם היסוד הוא בקו האמצעי, הוא, כי חג"ת הם עצם המדות ונה"י הם שעל ידם היא ההשפעה (דהמדות חג"ת)²⁸, ולכן, הגילוי דכתר שע"י היסוד (שעל ידו היא ההשפעה) הוא בחינת שרש הנאצלים, והגילוי דכתר שע"י הת"ת (שלמעלה מהשפעה) הוא בחינת פנימיות הכתר.

ו) והנה ידוע²⁹ ששני הענינים דממלא וסובב שרשם הוא באוא"ס שלפני הצמצום, דאור הגבול (שלפני הצמצום) הוא השרש דאור הממלא, ואור הבלי גבול הוא השרש דאור הסובב. והחילוק בין פעולת הצמצום באור הגבול (שרש הממלא) ופעולת הצמצום באור הבלי"ג (שרש הסובב) הוא, דפעולת הצמצום באור הגבול היא

(24) ראה שערי אורה פה, ב.

(25) ראה גם לקו"ת שבת שובה סז, ד.

(26) דברי הימים א כט, יא.

(27) ראה ע"ח שער מב (שער דרושי אבי"ע) פ"א. לקו"ת בחוקותי מו, ג. ובכ"מ.

(28) ראה תניא אגה"ק סט"ו (קכב, סע"א). סהמ"צ להצ"צ יב, ב ואילך. המשך תרס"ז ע' רפט. ובכ"מ.

(29) ראה בארוכה המשך תער"ב ח"ב ע' תתקלד ואילך. סה"מ תרפ"ז ע' לט ואילך. ובכ"מ.

בהאור עצמו, שע"י הצמצום בא במדה וגבול לפי ערך העולמות, ממלא כל עלמין. ופעולת הצמצום באור הבל"ג היא (לא בהאור עצמו, אלא) שלא יאיר במקום החלל. ומזה נעשה הענין דסובב, שהאור אינו מאיר (בעולמות, מקום החלל) בגילוי ובפנימיות אלא בבחינת מקיף והעלם. ועפ"ז יש לומר, שב' הענינים שבבחינת כל [שע"י היסוד הוא המשכת המדות והמוחין, ושע"י היסוד הוא המשכת הכתר] בשרשם באוא"ס שלפני הצמצום הם אור הגבול ואור הבל"ג, וע"י קיום המצוות נמשך³⁰ אור חדש שלא האיר גם קודם הצמצום.

וזהו שלע"ל יהיו שמים חדשים וארץ חדשה³¹, כי אז יתגלו כל הענינים שנמשכים ע"י מעשינו ועבודתינו עכשיו³², כולל האור חדש שנמשך ע"י קיום התומ"צ עכשיו, ועי"ז תהי' התחדשות גם בעולם, שמים חדשים וארץ חדשה. דזה שלע"ל יומשך בעולם גילוי אור הבל"ג שהאיר קודם הצמצום, אין זה חידוש אמיתי. דכיון שאור זה הי' כבר בגילוי במקום החלל אלא שע"י הצמצום נסתלק האור, לכן, כשהאור חוזר ונמשך, אין זה חידוש אמיתי. וזה שלע"ל יהיו שמים חדשים וארץ חדשה הוא, כי אז יהי' גילוי האור חדש (שנמשך ע"י קיום התומ"צ עכשיו) שלא הי' גם קודם הצמצום.

ח) והנה³³ ידוע, דזה שהבריאה היא בשביל ישראל³⁴, הכוונה בזה היא לא רק לבריאת העולם אלא גם לכל הגילויים, גם לגילויים הכי נעלים. ומזה מובן גם בנוגע לאור הנ"ל שלא האיר גם קודם הצמצום, דזה שנעשה (כביכול) אור זה (שלמעלה מגדר המשכה וגילוי) הוא בכדי שע"י עבודתם של ישראל יהי' אח"כ בהמשכה וגילוי, ושהמשכה והגילוי שלו יהיו בעולם [וכנ"ל שע"י האור חדש, השמים והארץ יהיו חדשים], ועי"ז תושלם הכוונה דדירה בתחתונים. ועפ"ז יש לקשר פירוש הזהר במלך לשדה נעבד (שנעבד קאי על שדה) עם הפירוש (הפשוט) שנעבד קאי על מלך, שגם עצם האור שלמעלה מגדר המשכה וגילוי (מלך עילאה) נעבד כביכול לעבודת השדה (שדה נעבד), קיום המצוות.

ויש להוסיף בביאור לשון הכתוב לשדה נעבד, כי הכוונה דדירה בתחתונים היא שהגילוי אלקות שנמשך בהתחתונים יהי' מצד ענין התחתונים עצמם. ויש לומר, דזהו הטעם על זה שהגילוי שע"י המצוות הוא ע"י שהמקום שבו נעשית המצוה הוא מוכשר להגילוי [וכנ"ל (סעיף ב) דזה שג"ע נק' בשם שדה הוא לפי שהג"ע הוא מקום מוכשר להגילוי שע"י זריעת המצוות. ועד"ז הוא בנוגע להמקום דכללות העולם, דזה

(30) כמפורש בהמאמר (סה"מ פר"ת ע' קמה).

(31) ישע"י סו, כב. וראה בארוכה בהמאמר שם (ע' קמו).

(32) תניא פל"ז.

(33) ראה טו"ז סה"מ מלוקט ח"ד ע' שסט.

(34) פרש"י ר"פ בראשית.

שוישלחו גו' לעבוד את האדמה הוא לעשות המקום דעולם להיות מוכשר להגילוי שע"י המצוות], כי ע"י שהמשכת הגילוי בעולם שע"י המצוה היא גם לפי שהמקום (ד)עולם מוכשר לזה, הגילוי בעולם הוא מצד ענינו דהעולם עצמו. וזהו מלך לשדה נעבד, כי שלימות הכוונה דדירה בתחתונים היא שהגילוי בעולם יהי' (לא רק מצד קיום המצוה, אלא גם) מצד העולם, שדה, וכיון דזה שנעשה כביכול בחינת עצם האור, מלך עילאה, הוא בשביל כוונה זו, לכן מלך לשדה נעבד.

ולהוסיף, דהטעם (בפנימיות הענינים) על זה שהאדם גורש מג"ע הוא, כי הכוונה דדירה בתחתונים היא שדירה תהי' בהתחתון שאין תחתון למטה ממנו³⁵, ושהדירה בו תהי' מצד ענינו (דתחתון זה), ולכן וישלחו ה' אלקים מגן עדן לעבוד את האדמה גו'. לעשות המקום דעולם (תחתון ביותר³⁶) מוכשר להגילוי, בכדי שגם התחתון שאין תחתון למטה ממנו יהי' דירה לו ית', ושהדירה בו תהי' מצד ענינו. ועד"ז הוא בענין שדה וארץ דלמעלה, דתכלית הכוונה בהמשכת הגילוי דבחינת מלך עילאה בשדה, פנימיות המלכות, הוא, שע"י יומשך הגילוי בארץ³⁷, חיצוניות המלכות (וע"י בבי"ע, עד בעוה"ז התחתון), ובאופן שהגילוי בארץ יהי' (לא כמו דבר נוסף עליו, אלא שזה) יהי' ענינה של הארץ, בדוגמת פנימיות המלכות (שדה³⁸) שענינה הוא זה שמקבלת את הגילויים שלמעלה ממנה.

ט) וזהו ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים, ומבאר בהמאמר, דמאה שנה הוא פנימיות הכתר, בחינת מלך עילאה. עשרים שנה ושבע שנים הם מוחין ומדות (שנמשכים ע"י היסוד), בחינת כל. וצריך ביאור, הרי זה שזכתה שרה לחיין עילאין הי' באופן דמלמטה למעלה, בתחילת בחינת כל ואח"כ בחינת מלך עילאה, והסדר בכתוב הוא מאה שנה ואח"כ עשרים שנה ושבע שנים. ויש לומר

(35) תניא פל"י.

(36) דנוסף לזה שגם בתחילת הבריאה המקום דכללות העולם הי' "תחתון", הרי שע"י חטא עה"ד נעשה תחתון עוד יותר.

ויש לומר, דשני הענינים שבה "תחתון" דעולם [שמצד עצמו ושע"י חטא עה"ד] הם ע"ד שני הענינים דלקמן בפנים ובהערה הבאה – ארץ, ושדה דלעו"ז.

(37) להעיר, שבוהר שם יש עוד פירוש במלך לשדה נעבד (הובא גם במאמר הנ"ל ע' קמו ואילך), שהמלכות דקדושה נעבדת לשדה דלעו"ז. ויש לומר (וראה עד"ז סה"מ מלוקט ח"ג ע' רמו), דזה שפירוש זה במלך לשדה נעבד בא לאחריו ובהמשך להפירוש דמלך לשדה נעבד הוא מלך עילאה דאתחבר לשדה כד איהו נעבד, הוא, כי הכוונה בשדה דלעו"ז הוא שיתהפך לקדושה, והגילוי דמלך עילאה יומשך גם לשם [ובאופן נעלה יותר, ע"ד המעלה בתשובה].

(38) ועפ"ז יומתק לשון הזהר "מלך עילאה דאתחבר לשדה", דנוסף לזה שתחלת ההמשכה היא בשדה וע"י נמשכת גם בארץ, יש לומר שבוהר מרמז שגם ההמשכה בארץ היא באופן ד"שדה".

(*) דנוסף לזה שלא הי' מוכשר להגילוי שע"י מצוות דקרקע הג"ע, הי' צ"ל תיקון בכללות העולם (אלא שלולי חטא עה"ד הי' התיקון בדרך ממילא) – ראה סה"מ עת"ר שבהערה 8.

הביאור, שהוא בכדי לרמוז שהמשכה דבחינת מאה שנה, מלך עילאה, המשיכה אח"כ גם בבחינת עשרים שנה ושבע שנים, בחינת כל. ועי"ז, הגילוי דבחינת מאה שנה שנמשך תחלה בבחינת שדה (פנימיות המלכות) נמשך אח"כ גם בבחינת ארץ (חיצוניות המלכות)³⁹. ולאח"ז נאמר שני חיי שרה, שהמשיכה גילוי זה גם בבי"ע.

ולהוסיף, דע"י המשכת בחינת מאה שנה (מלך עילאה) בחיצוניות המלכות ובפרט בבי"ע, נעשה בו עלי". דמלך עילאה מצד עצמו הוא אור (אלא שהוא אור שלמעלה מהמשכה וגילוי), וע"י המשכתו למטה, מתגלית בו כוונת העצמות. ועפ"ז, סדר הענינים שבכתוב הוא מלמטה למעלה, הן בנוגע לשרה, דכל מה שנתעלתה לדרגא עליונה יותר המשיכה בחינת מאה שנה למטה יותר, וגם בנוגע להענין דמאה שנה עצמו, שע"י המשכתו למטה נעשה בו עלי". וזהו שני חיי שרה כולן שוין לטובה⁴⁰, דהאור מצד עצמו הוא בחינת מאה שנה, מאה הו"ע התחלקות פרטים אלא שכולם הם מתאחדים כאחד, שנה לשון יחיד, ולאח"ז נאמר שני חיי שרה ולא נזכר מספר, למעלה מגדר התחלקות.

וממשיך הכתוב בקרית ארבע היא חברון, דלאחרי המשכת בחינת מאה שנה בבי"ע, נמשך גילוי זה בגוף הגשמי שמחובר (חברון) מארבע יסודות⁴¹, ועי"ז מיתוסף בהחיבור דהנשמה והגוף⁴² לאריכות ימים ושנים טובות, תורה ומצוות יאָרן⁴³, חסידישע יאָרן, ובאופן דהרחבה עד למרחב העצמי, והולכים לקראת משיח צדקנו, ובאופן דשמחת עולם על ראשם⁴⁴.

39) להעיר ממ"ש בהמאמר (ע' קמז) דעשרים שנה ושבע שנים, "הו"ע ויתרון ארץ בכל היא" – אף שלכאורה הול"ל שהוא בחינת כל.

40) פרש"י עה"פ (ריש פרשתנו).

41) זהר פרשתנו קכב, ב (במדרש הנעלם).

42) דכל שהגוף מזדכך יותר, רוצה הנשמה להיות בהגוף, וזה שבשרה הי' ההיפך מזה, הוא מפני סיבה

צדדית, ראה פרש"י עה"פ.

43) ראה "היום יום" ו' חשון.

44) ישעי' לה, י. נא, יא.

זמן מסוגל ביותר

"בודאי ש"מזלו גובר" גם בנוגע ל"כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו". שכל ענינים אלו הם באופן של התגברות. וכיון שא' הענינים הכי עיקריים הוא ה"שטורעם" אודות לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו . מובן, שיום הולדתו, ש"מזלו גובר", הוא זמן מסוגל ביותר לקירוב וזירוז הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו בפועל ממש.

ולכן, יש להוסיף ביתר שאת וביתר עוז בהצפי' לגאולה. "אחכה לו בכל יום שיבוא", "בכל יום" ממש. ולא רק בכל יום, אלא גם בכל שעה ובכל רגע".

(משיחת כ' חשון תשמ"ט, התוועדויות ס"ה)

